

Vztah Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti

Denisa Kvapilová, DiS.

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa Kvapilová, DiS.**
Osobní číslo: **H128453**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Vztah Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na specifika utváření vztahu Romů k majoritní společnosti;
- na hledání možností řešení vyzkoumaného vztahu;
- na možná rizika společenského zanedbání.

Součástí práce bude realizovaný kvalitativní výzkum, zaměřený na zkoumání vztahu Romů k majoritní společnosti.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DANIEL, B. Dějiny Romů. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 1994.

DAVIDOVÁ, E. Romano drom. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2004.

HUBSCHMANNOVÁ, M. Šaj pes dovakeras Můžeme se domluvit. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2002.

KALEJA, M. a J. KNEJP. Mluvme o Romech, Aven vakeras pal o Roma. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009.

ŠIŠKOVÁ, T. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.

Institut mezioborových studií

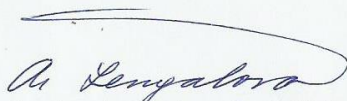
Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 20. 2. 2015

DEJISA KVATKOVÁ,
.....
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o vztahu Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti. V teoretické části práce popisují historické události a současnou problematiku sociálního vyloučení v Brně. Dále popisují jednotlivé problémy, se kterými se Romové v sociálně vyloučené lokalitě nejčastěji setkávají a zabývám se také vzájemným vztahem Romů a majoritní společnosti.

Cílem praktické části práce je prostřednictvím kvalitativního výzkumu zjistit, jaký je vztah Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti.

Klíčová slova: Romové, majoritní společnost, sociální vyloučení, kvalitativní výzkum, polostrukturovaný rozhovor

ABSTRACT

Bachelor Work deals with gipsy relations of a socially suspended locality in Brno towards the majority society. This work describes in its theoretical part historical affairs as well as the present problematic of the social exclusion in Brno. Further there are described individual problems the gipsies in such a locality face most frequently. I deal also with interrelationship between Gipsies and majority society.

The target of this practical work is to detect by means of a qualitative research, what is the relation like between the Gipsies in socially suspended localities in Brno toward the majority society.

Keywords: Gypsies; majority society; social exclusion; qualitative research; semi-structured discussion

Děkuji PhDr. Mgr. Antonínu Dolákovi, PhD., za ochotu, metodickou pomoc a především cenné rady, které mi poskytl při psaní této práce. Chtěla bych poděkovat všem svým respondentům, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout. V neposlední řadě děkuji Muzeu romské kultury v Brně za ochotu a vstřícnost při hledání vhodné literatury.

Děkuji také své rodině a blízkým, kteří mě po dobu studia a psaní této práce podporovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE	11
1.1 PŮVOD ROMŮ A JEJICH PŘÍCHOD DO ČESKÝCH ZEMÍ	11
1.2 OBDOBÍ PROTIROMSKÝCH NÁLAD	11
1.3 PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA (1918 – 1939)	12
1.4 DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA V HISTORII ROMŮ	13
1.5 SITUACE ROMŮ 1945 – 1990	14
2 SOCIÁLNĚ VYLOUČENÁ LOKALITA V BRNĚ	17
2.1 HISTORIE	17
2.2 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ ROMŮ V BRNĚ.....	17
3 SOUČASNÁ SITUACE ROMŮ V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITĚ	20
3.1 ROMSKÉ DĚTI A VZDĚLÁNÍ	20
3.2 ZAMĚSTNANOST	22
3.3 BYDLENÍ	23
3.4 DISKRIMINACE A RASISMUS.....	23
4 ROMOVÉ A MAJORITNÍ SPOLEČNOST	26
4.1 GÁDŽOVÉ	26
4.2 MAJORITNÍ SPOLEČNOST OČIMA ROMŮ	28
4.3 ROMOVÉ OČIMA MAJORITNÍ SPOLEČNOSTI	28
4.4 HODNOTY ROMŮ, ZPŮSOB CHOVÁNÍ A KOMUNIKACE	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
5 VÝZKUMNÁ ČÁST	31
5.1 VYMEZENÍ CÍLE VÝZKUMU	31
5.2 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	32
5.3 REALIZACE VÝZKUMU	32
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
6 ANALÝZA ROZHOVORŮ	36
6.1 ZAKOTVENÁ TEORIE	36
6.2 OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ.....	36
7 ZÁVĚR VÝZKUMU	48
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM PŘÍLOH	55

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila *Vztah Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti*. Hlavním důvodem, proč jsem si vybrala právě toto téma, je můj osobní zájem o romskou problematiku. Jako dobrovolník jsem dlouhodobě docházela do brněnské organizace, která se věnuje sociálně vyloučeným Romům v Brně. Romové jsou stále aktuálním a ze stran majoritní společnosti velmi diskutovaným tématem. Postoje většinové společnosti vůči Romům jsou převážně velice negativní, stačí si zapnout televizi, nebo internet. Ani já ve svém okolí neznám skoro nikoho, kdo by k Romům přistupoval rovnocenně, bez předsudků. Domnívám se, že tento negativní postoj však není vždy založen na individuálním setkání a následné špatné zkušenosti s Romem, avšak na ztotožnění se s názorem většiny. V této práci jsem se rozhodla zeptat se Romů, kteří dlouhodobě žijí v brněnské sociálně vyloučené lokalitě, jaký je jejich vztah k majoritní společnosti, což považuji za důležité i v rámci sociální pedagogiky. „*Na kvalitě života člověka má velký podíl také prostředí, v němž žije, pracuje, vychovává se a vzdělává.*“¹

Hlavním cílem teoretické části práce je pomocí dostupné literatury popsat vše, co dle mého názoru jakkoli utváří, nebo ovlivňuje vztah Romů k majoritní společnosti. V teoretické části stručně popíši romskou historii. Myslím si, že díky událostem v romských dějinách dodnes mají Romové k majoritní společnosti nedůvěru a většina z nich také stále trpí pocitem křivdy a ublíženosti, která se přenáší ze starších generací na generace mladší. V názvu této práce zmiňuji sociálně vyloučenou lokalitu v Brně, proto jsou této lokalitě věnovány dvě kapitoly teoretické části. V jedné z nich popíši historii lokality, dále pak problematiku sociálního vyloučení v souvislosti s romskou komunitou, v další bych ráda popsala současnou situaci Romů v sociálně vyloučené lokalitě v Brně. Romské děti zde většinou navštěvují tzv. segregované školy, které navštěvuje jen minimum žáků majoritní společnosti. Tyto děti tak převážně žijí v kolektivu své komunity, majoritní společnost je jim většinou cizí. Osobně jsem se setkala s tím, že romské děti z této lokality při nástupu do mateřské školky uměly hovořit pouze romsky, což bylo hned ze startu jejich školní docházky velikou bariérou. Pokud se dostanou do školy s větším počtem žáků z majoritní

---

¹ PŘÁDKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, str. 23. ISBN 80-210-3469-6.

společnosti, většinou se setkávají s útoky a narážkami na svůj vzhled. Lze tedy předpokládat, že zkušenosti z dětství, kdy se poprvé dostávají do většinou minimálního kontaktu s majoritní společností pak ovlivňují jejich další vztah a postoj k většinové společnosti. Další podkapitolu pak věnuji problémům, se kterými se setkávají Romové nejen v sociálně vyloučených lokalitách a to zaměstnanosti a problematice bydlení, diskriminaci a rasismu. V poslední kapitole teoretické části bych ráda popsala, jak Romové vnímají majoritní společnost a jak na sebe tyto dvě skupiny vzájemně nahlíží.

Cílem praktické části práce je pomocí polostrukturovaného rozhovoru s Romy, kteří žijí v sociálně vyloučené lokalitě v Brně zjistit, jaký je jejich vztah k majoritní společnosti.

„Ráda bych napsala dobré slovo o pravdě romského srdce a věřím, že se dočkám toho, aby se tomu srdci dostalo dobrého slova od světa.“²

---

² LACKOVÁ, Elena. Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Praha: Triáda, 2010, str. 262. ISBN 978-80-87256-20-6.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE

Příchod Romů působil na tehdejší evropské obyvatelstvo velmi silným dojmem. Obyvatelé se scházeli, aby si je mohli prohlédnout, nechávali si číst z ruky, kupovali jejich ručně vyráběné zboží. Romové přicházeli většinou v malých rodinných společenstvích a jejich cílem bylo vykonávat svá řemesla mezi usedlou populací. Nikdy tu však pro ně nebyl dostatek místa, protože si jednotlivá území mezi sebou rozdělily jiné národy. Jediné místo, které pro ně zůstalo, bylo vždy na okraji společnosti, kde jsou dodnes nuceni bojovat o svou existenci.³

Romové své dějiny nezapisovali. O jejich osudech se dozvídáme tehdy, pokud u majoritní společnosti začali budit pozornost. Většina pramenů je tedy líčena negativně. „*Chování obou skupin determinují do značné míry předsudky z dávné i nedávné minulosti.*“⁴

1.1 Původ Romů a jejich příchod do českých zemí

Pravlastí Romů je dle lingvistických výzkumů označováno území dnešního státu Indie, kde se zdržovali do třetího století našeho letopočtu. Jejich odchod z pravlasti probíhal v dlouhých časových obdobích, přesné důvody jejich odchodu však doposud nejsou známy.

Prvním spolehlivým dokumentem, který pojednává o přítomnosti Romů v českých zemích je ochranný list Zikmunda Lucemburského z roku 1423. Tento list Romům zaručoval bezpečný průchod, pomoc a podporu. „*V tomto období romské skupiny územím českých a slovenských zemí spíše pouze procházely a díky sociálním, politickým a náboženským událostem nikdy na jednom místě nepobývaly.*“⁵

1.2 Období protiromských nálad

Od poloviny 16. století se začal výrazně měnit postoj majoritní společnosti vůči Romům. Podle církve se Romové nechovali tak jak by společnost od poutníků konajících pokání očekávala.

---

³ KENRICK, Donald a Grattan PUXON. *Cikáni pod hákovým křížem*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 8024400480.

⁴ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

⁵ KALEJA, Martin a Jan Knejp. *Mluvme o Romech=Aven vakeras pal o Roma*. Ostrava: Universita Ostraviensis, 2009, str. 24. ISBN 9788073687083.

V českých zemích se situace vyostřila v roce 1541, kdy byli Romové obviněni ze založení požáru v Praze. Panovník Leopold I. v roce 1688 vypověděl Romy z území království a prohlásil je za psance, což mělo za následek, že Romové mohli být kýmkoli beztrestně stíháni a zabiti. Obdobný přístup měl i Josef I., který nechal rozmístit výstražné tabule, které před neuposlechnutím varovaly vyobrazením oběšených mužů, mrskaných žen a dětí. Hlavním důvodem stíhání Romů však nebyla jejich etnická příslušnost, ale způsob jejich života, který se od většinové společnosti v mnohém lišil

Období vlády Marie Terezie a Josefa II. s sebou neslo spoustu nesprávných řešení, díky kterým docházelo k bezdůvodnému osočování Romů. Snaha o násilné usazení a asimilaci vedla k odebrání dětí a jejich převýchovu v neromských rodinách, k zákazu užívání romského jazyka, k zákazu provozování hudby, k zákazu nošení tradičních oděvů ... Cílem byla dezintegrace romského obyvatelstva a začlenění do majoritní společnosti. Mimo jiné ale bylo toto období zlomem, protože se poprvé s Romy počítalo, jako se skutečnými obyvateli daných území a v mnoha oblastech docházelo ke sžívání Romů s majoritní společností. ⁶

1.3 První československá republika (1918 – 1939)

Romové sice byli uznáni jako národnostní menšina, ale nadále byl proti nim uplatňován zákon o potulce a byla jim věnována mimořádná pozornost. Státními orgány začala být připravována opatření, která měla zakazovat kočování a potulku. V roce 1927 byl schválen zákon o potulných Cikánech, který se vztahoval jak na kočovné Romy, tak na tuláky, žijící „po cikánsku“. Hlavním řešením romské otázky mělo být vedení evidence všech kočovných Romů, ale také Romů polousedlých. V souladu se zmiňovaným zákonem byl vyhlášen soupis kočovných a potulných Cikánů a všem zjištěným byly zároveň vydány cikánské legitimace, které Romům zaručovaly přístup na určitá území. Základní problémy, týkající se bydlení, zaměstnání a postavení Romů ale neřešil vůbec. Zákon obsahoval i další represivní opatření proti Romům a byl v rozporu s principem rovnoprávnosti. ⁷

---

⁶ KALEJA, Martin a Jan Knejp. Mluvme o Romech=Aven vakeras pal o Roma. Ostrava: Universita Ostraviensis, 2009. ISBN 9788073687083.

⁷ Tamtéž

V tomto období ale také mnoho Romů získalo střední i vysokoškolské vzdělání. Roku 1926 si Romové v Užhorodě postavili první školu pro romské děti. Někteří čeští vzdělanci se začali věnovat otázkám spojeným s životem Romů a i přes diskriminující zákon o potulce byla zřetelná integrace Romů do společnosti.⁸

1.4 Druhá světová válka v historii Romů

„Druhá světová válka je nejkruťjším obdobím v historii Romů.“⁹

V roce 1933, kdy se dostali k moci nacisté, se postoj antipatie a nedůvěry společnosti vůči Romům rozhodně nezměnil. V tomto roce navrhla lokální skupina SS vyvézt všechny Romy na širé moře a tam je následně utopit. Schválením dvou zákonů v roce 1935 byli Romové zařazeni do kategorie občanů druhé třídy. Od samého počátku období nacismu byli Romové považováni za „neárijce“. Jejich protispolečenskou povahu mělo dokázat tzv. „vědecké“ studium Cikánů.

V roce 1936 založil Dr. Robert Ritter hlavní nacistickou instituci, která se zabývala výzkumem Cikánů. Ritter povolal k výslechu všechny německé Romy a po zjištění dalších členů jejich rodin si vytvořil genealogické tabulky, jejichž cílem bylo vypátrat všechny „rodově pravé“ Cikány, nebo cikánské míšence. Nezáleželo na tom, zda žijí v maringotkách, nebo domech. Na jaře v roce 1942 tak shromáždil celkem 30 000 spisů, což odpovídalo počtu celkové populace Romů Velkoněmecké říše. Při povolávání žen do pracovní služby měly být vyloučeny čisté Cikánky i cikánské míšenky. Pokud neexistovaly doklady o klasifikaci, důstojníci soudili dle vzhledu, gramotnosti a způsobu života. Sporné případy byly předkládány Ritterově jednotce. Stejně tak měli být klasifikováni všichni Romové, ohledně povolávání mladých mužů do vojenské služby. Další významnou rasovou „vědkyní“ byla Eva Justinová, která se při svých návštěvách cikánských osad vydávala za misionářku. Justinová se chtěla stát základem pro budoucí zákon o rasové hygieně. Na základě svých výzkumů dospěla k závěru, že Cikány nelze integrovat, vzhledem k jejich primitivnímu duševnímu ustrojení. Ritter zemřel, aniž by byl kdy souzen a ohledně Justinové rozhodla frankfurtská prokuratura, že pro její obvinění není dostatek

---

⁸ DANIEL, Bartoloměj. Dějiny Romů. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. ISBN 8070673958.

⁹ ŠOTOLOVÁ, Eva. Vzdělávání Romů. Praha: Grada, 2001, str. 9. ISBN 8024702770.

důkazů. „*Rasističtí vědci unikli trestu za svou roli v eskalaci genocidy, která začala diskriminací a vyvrcholila masovým vyvražďováním.*“¹⁰

Pro kočující i polokočující Romy bylo od počátku jasné, že podle plánů nacistů pro ně není místo. Romové byli vyloučeni ze škol, státních služeb a služeb armády. Vytvořením protektorátu Čechy a Morava pod nadvládou nacistů přestalo být Československo samostatným státem.¹¹

Čeští a Moravští Romové byli v hromadných transporthách deportováni do koncentračního tábora Auschwitz – Birkenau, kde byl zřízen tzv. cikánský tábor. V listopadu 1939 bylo Romům nařizováno, aby zanechali kočování a trvale se usadili. Ti, kteří neuposlechli, byli umístováni do kárných pracovních táborů. Romové z Čech do tábora v Letech u Písku a moravští Romové do Hodonína u Kunštátu. Personál v těchto táborech tvořili převážně čeští četníci. V táborech byl Romům zabaven veškerý majetek, muži museli odevzdat své oblečení a dostali táborové ošacení. Následovala úmorná práce, nedostatek stravy a neúnosné hygienické podmínky, které způsobily vysokou úmrtnost. V důsledku těchto podmínek v roce 1942 a 1943 vypukla epidemie břišního i skvrnitého tyfu. Převážná část Romů zemřela v těchto táborech, ostatní byli deportováni do Osvětimi. „*Nacistická genocida zasáhla romskou komunitu v Evropě tím nejtragičtějším způsobem, a sice úspěšnou snahou o systematické vyvražďování.*“¹²

1.5 Situace Romů 1945 – 1990

Propast odlišnosti mezi Romy a Čechy vytvořila úplně odlišná historická zkušenost kočovníků oproti historické zkušenosti usedlých.“¹³

V poválečném období na naše území přicházel vysoký počet Romů ze Slovenska, kteří vnímali stěhování do Čech jako jediné možné východisko. „*Romové vstupovali do majoritní české a moravské neromské společnosti ještě zcela ztotožnění se svojí tradiční komunitou a jejími základními normami, mezi něž patřila ochranná solidarita vůči*

---

¹⁰ KENRICK, Donald a Grattan PUXON. Cikáni pod hákovým křížem. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2000, str. 25. ISBN 8024400480.

¹¹ Tamtéž

¹² Katalog ke stálé expozici muzea romské kultury, *Příběh Romů*, 2012. str. 19. ISBN 978-80-86656-21-2.

¹³ VÍŠEK, Petr. Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002, str. 49. ISBN 8086484017.

„gádžům“ – Neromům, obživná solidarita, ztotožnění ve vztahu k vlastnímu „rodu“ a rodině, příbuzenstvu – famelii.“¹⁴

System romské hierarchie hodnot se často dodnes dostává do střetu s životním způsobem a hodnotami majoritní společnosti. Někteří Romové se však snažili o integraci do společnosti a tak docházelo ke spoustě změn v tradičním romském způsobu života, jiní byli k těmto změnám nuceni tlakem většinové společnosti. I přesto, že vláda nové pracovní síly vítala, přetrvávala i nadále vzájemná nedůvěra. V padesátých letech se komunistický režim hodlal opět s cikánskou otázkou vypořádat. Romové byli degradováni na asociální vrstvu, byli vnímáni jako sociální problém a veškeré znaky jejich etnické identity měly být zničeny. Kočovní Romové museli zanechat tohoto způsobu života, jinak jim hrozil trest odnětí svobody. Národní výbory byly povinny těmto osobám poskytnout pomoc s hledáním nového zaměstnání, ubytování a napomáhat k tomu, aby se staly řádnými pracujícími občany. Mnoho Romů se tak nastěhovalo do bytů, které jim stát poskytl. Romové byli nuceni žít život, který si nevybrali a který zcela ignoroval jejich tradice a vyžadoval jejich naprosté přizpůsobení se majoritní společnosti. Podle Frasera se *„mnohým Čechům přičilo, jak lehce Romové k bytům přišli, aniž by přemýšleli o tom, že stejně tak se to přičilo i většině Romů.“¹⁵*

Komunistický režim postupně ničil původní romské hodnoty a mnozí Romové se snažili svoji skutečnou identitu popřít a co nejvíce se přiblížit majoritní společnosti. Rodiče přestali své děti učit romštinu, převzali způsob oblékání, stravy a další různé zvyky. *„Při asimilaci už nešlo o fyzickou likvidaci Romů – jako lidských bytostí, ale o rozklad jejich duchovní kultury – o jejich likvidaci jako etnika. Měli se stát řadovými Čechy a Slováky bez jakýchkoli stop po někdejším odlišném „cikánském původu“.“¹⁶*

Roku 1965 byl zřízen Vládní výbor pro romské obyvatelstvo, který měl zařadit všechny praceschopné Romy do pracovního procesu, zničit romské osady, rozptýlit, či přesídlit jejich obyvatele. Tímto došlo k rozpadu velkorodin a tradiční romská hierarchie byla zničena. Romové byli bez ohledu na interetnické rozdíly mezi rodinami hromadně stěhováni do určitých oblastí. Ve starších částech průmyslových měst (Brno, Ostrava, Ústí nad Labem) byla vytvářena nová ghetta a sestěhování rodin do několika bloků „cikánské

---

¹⁴ DAVIDOVÁ, Eva. *Cesty Romů*. Olomouc: 2004, str. 145. ISBN 80-244-0524-5.

¹⁵ FRASER, Angus M. *Cikáni*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 278. ISBN 807106212x.

¹⁶ Katalog ke stálé expozici muzea romské kultury, *Příběh Romů*, 2012, str. 22. ISBN 978-80-86656-21-2.

čtvrti“ mělo za následek kolaps romské komunity. Romské děti byly na základě pochybných testů přerazovány do zvláštních škol.

Brněnský profesor Ctibor Nečas, který se dlouho let věnoval romské historii, uvádí, že si někdy rodiče pro své děti záměrně tuto školu vymáhaly „*protože romské děti se tam cítily lépe, jelikož v romské škole mají početní převahu a často tak předčí své neromské spolužáky.*“¹⁷ Úřady byly přesvědčeny, že romské rodiny nejsou schopny svým dětem zajistit vhodné zázemí pro jejich výchovu a tak byly děti odebírány a umísťovány do náhradní rodinné péče.

Rok 1989 přinesl jisté změny a Romové se stali svébytnou národnostní menšinou. Začali zakládat politické strany a zástupci Romské občanské iniciativy se tak dostávali do parlamentu. Začaly být registrovány desítky romských občanských sdružení, které se zaměřovaly především na vzdělání a rozvoj kultury. V Brně bylo založeno Muzeum romské kultury, které usiluje o zdokumentování historie a kultury Romů.

Po roce 1989 byla neuspokojivá situace Romů nadále sledována, bohužel však nepřicházely žádné nové návrhy na řešení daných problémů. Mnoho Romů se především kvůli nedostatečnému vzdělání nedokázalo adaptovat a romskou komunitu postihla nezaměstnanost, kterou do jisté míry ovlivňovaly i předsudky ze strany zaměstnavatelů. Romové se ocitli na okraji společnosti a jsou nadále považováni za problémovou etnickou skupinu a často ani oni sami nejsou ochotni se aktivně podílet na řešení znepokojivé situace své komunity.

---

¹⁷ NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, str. 111. ISBN 8024404974.

2 SOCIÁLNĚ VYLOUČENÁ LOKALITA V BRNĚ

2.1 Historie

Od počátku 50. let se Romové ze Slovenska v Brně usazovali v nevyhovujících podmínkách, mj. v bytech na ulici Bratislavská a Francouzská, které zůstaly po válce opuštěné. Roku 1953 Krajský národní výbor v Brně uvedl jako hlavní problém přeplněné byty, které obývali Romové. V tomto období také vznikaly petice a protesty, které žádaly vystěhování Romů na Slovensko. „*S přílivem dalších romských rodin ze Slovenska narůstal problém vztahu mezi nimi a majoritou.*“¹⁸ V ulicích Brna tak začalo docházet nejen k ústním sporům mezi Romy a majoritní společností, ale také k vzájemnému fyzickému napadání. Stížností ze stran majoritní společnosti především týkajících se způsobu života Romů neustále přibývalo. Vzhledem k poptávce po nekvalifikovaných pracovních silách se neustále zvyšoval počet romských imigrantů ze Slovenska, avšak úřady na něj nedokázaly reagovat. V Brně bylo v květnu 1958 zjištěno cca 1050 romských obyvatel a jejich největší počet se soustřeďoval především v ulicích, kde již v té době vznikala rozsáhlá romská ghetta (např. Bratislavská a okolí). Lze předpokládat, že počet Romů ve zmiňované lokalitě byl mnohem větší, vzhledem k dalším počtům nevidovaných rodinných příslušníků. Brněnská situace však byla oproti jiným krajům příznivější, komunální politika se lépe orientovala v situaci Romů a hledala vhodná řešení jejich tíživé situace. Prof. PhDr. Nina Pavelčíková, CSc. uvádí, že svou zásluhu mělo i spousta romských aktivistů, kteří spolupracovali a u romských občanů měli přirozenou autoritu.¹⁹

2.2 Sociální vyloučení Romů v Brně

V Brně žije podle kvalifikovaných údajů cca 15 – 17 tisíc Romů, pouze 8 - 10 tisíc z nich bydlí v sociálně vyloučených lokalitách. „*Ne všichni Romové v Brně žijí v sociálně vyloučených lokalitách a také naopak, ne všichni obyvatelé sociálně vyloučených lokalit jsou Romové.*“²⁰

---

¹⁸ PAVELČÍKOVÁ, Nina. Romové na Brněnsku v letech 1945 – 1958. Bulletin Muzea romské kultury 16/2007 Brno, str. 101. ISBN 978-80-86656-13-7.

¹⁹ Tamtéž

²⁰ KAŠPAROVÁ, Irena a Štěpán RIPKA. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice - moravské lokality. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, katedra sociologie, odbor sociální antropologie, 2008, str. 24. ISBN 9788087041567.

Na území města Brna jsou definovány celkem 4 sociálně vyloučené, nebo sociálním vyloučením ohrožené lokality, a to Cejl, Mostecká, Životského a Dornych. Všechny tyto lokality se nachází v těsné blízkosti středu města.

V souvislosti s romskou komunitou se termín sociální vyloučení začal používat v několika posledních letech. Navrátil uvádí, že „v důsledku sociálního vyloučení mají určití jednotlivci, rodiny, případně skupiny či celá lokální společenství (komunity) omezený přístup ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém životě společnosti.“²¹

Sociálně vyloučená lokalita se může nacházet ve středu města, na jeho okraji, ale také zcela mimo obec. Tuto lokalitu může tvořit několik rodin, lidé, žijící v jednom domě, ale také se může jednat o část města se stovkami obyvatel. Vyloučená lokalita vzniká především díky tomu, že lidé vzhledem ke svým příjmům nemají možnost bydlení ve standardním bytě, nebo jsou díky neplacení nájemného v důsledku politiky obce vyčleněni do určité lokality. Obyvatelé neplatí nájem, elektřinu, ani vodu a v domech i jejich okolí jsou velmi špatné hygienické podmínky. V těchto lokalitách vidí majoritní společnost především Romy, a proto dochází k závěru, že tento způsob života je pro Romy charakteristický a vytváří si tak negativní, stereotypní obraz romské menšiny. Systém hodnot, které si sociálně vyloučená osoba vytváří je ale společný všem lidem na světě, nikoli jen Romům.²²

V brněnské lokalitě, nazývané také „brněnský Bronx“ se objevují symptomy chudoby, nezaměstnanosti, nevyhovujícího bydlení, závislosti na sociálních podporách, delikvence, destabilizace rodin, výskytu návykových látek, hráček závislosti a životních způsobů vzdálených těm majoritním. Označení „Bronx“ také vypovídá o tom, že zmiňovaná lokalita je vnímána jako nevyhovující, nebezpečné prostředí, které obývají většinou „nepřizpůsobivý“ občané. Zajímavé je, že označení „Bronx“ přijali i sami Romové.

---

²¹ NAVRÁTIL, Pavel. Romové v české společnosti. Praha: Portál, 2003, str. 28. ISBN 8071787418.

²² LENKA BUDILOVÁ, Tomáš Hirt a kol. Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR. Praha: Člověk v tísni - společnost při ČT, 2005. ISBN 8090351018.

Tramvaj č. 4, která lokalitou denně projíždí je přezdívána jako „romský dostavník“ a blízký supermarket „Romspár“. *„Zdejší oblast je tedy vnímána, jako špatná adresa“*²³

Brněnská lokalita není uzavřeným prostorem, spíše naopak. Tato oblast mnohdy působí nepřehledně a přelidněně, většina Romů tráví převážnou většinu dne na ulici, což ovlivňuje celkovou atmosféru místa. Oproti jiným sociálně vyloučeným lokalitám se v Brně setkáváme s řadou nestátních neziskových organizací, které poskytují sociálně vyloučeným obyvatelům, nebo obyvatelům ohroženým sociálním vyloučením širokou nabídku služeb.

Zajímavé je, že právě v této lokalitě se oproti ostatním částem města Brna nachází nepřehledné množství bazarů, zastaváren a non-stopů, otevřených do pozdních večerních hodin. Není zde nouze ani o množství letáků, nabízejících „rychlou půjčku“, o sázkové kanceláře a výkupny železa. Bohužel, v celé lokalitě je naprostý nedostatek veřejných prostranství a míst pro odpočinek. Pokud chtějí obyvatelé této lokality trávit čas venku, sedí většinou na zídce u obchodu, nebo na vlastních židlích, které si přinesli z domu. Tato lokalita není uzpůsobena pro bydlení rodin s dětmi.²⁴

---

²³ KAŠPAROVÁ, Irena a Štěpán RIPKA. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice - moravské lokality. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, katedra sociologie, odbor sociální antropologie, 2008, str. 27. ISBN 9788087041567.

²⁴ Tamtéž

3 SOUČASNÁ SITUACE ROMŮ V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITĚ

3.1 Romské děti a vzdělání

„Podmínkou zvýšení vzdělanostní úrovně romského etnika je akceptování etnických, sociálních a kulturních odlišností ve výchovně-vzdělávacím procesu.“²⁵

Je třeba si uvědomit, že brněnská sociálně vyloučená lokalita není příliš podnětným prostředím pro vyrůstající děti, které tráví většinu času se svými vrstevníky na ulici, nebo doma s rodinou. Většina dětí, které vyrůstají v sociálně vyloučených lokalitách, se velice brzy setkává a následně stává uživateli návykových látek a dopouští se trestné činnosti. Romské děti se většinou mimo tuto lokalitu nedostanou. Na ulici bývají svědky slovních potyček mezi Romy a majoritní společností, z čehož lze usuzovat, že svůj vztah k majoritě si utváří na základě toho, co slyší doma od rodičů, čeho jsou svědky venku, ve škole, nebo co vidí v televizi.

Žijí v kolektivu své rodiny, která je pro ně nejdůležitější. Romské děti se stávají velice brzy dospělými, protože jsou odmala zvyklé pomáhat matce s mladšími sourozenci a účastnit se rozhodování v rodině. Co se týče vzdělání, není pro většinu Romů nijak zvlášť důležité. Říčan uvádí, že *„škola je Romy chápána jako „bilá“, víceméně represivní instituce. Romové k ní mají apriori nedůvěru a ta se přenáší na děti.“²⁶*

Romské děti většinou nejsou vedeny ke vzdělání, jako děti z majoritní společnosti. *„České dítě musí vstávat, když ho rodiče vysypou z postele, třebaže se mu chce ještě spát. Musí jít v přesnou hodinu, i když nemá hlad, a když má hlad, musí počkat, až se zase dostaví hodina dalšího jídla. Romské dítě jí, když má hlad, vstává, když se probudí, a jde spát, když je ospalé. Nemusí být pořád ve střehu, aby něco neudělalo špatně“²⁷*

Tyto děti často nenavštěvují mateřské školy a příchod do školy základní je pro ně něčím zcela novým. Děti probírané látce a ani učitelům nerozumí a díky svému původu jsou často ze stran svých spolužáků vystavovány šikaně a nevládnému chování.

---

²⁵ ŠOTOLOVÁ, Eva. Vzdělávání Romů. Praha: Grada, 2001, str. 42. ISBN 8024702770.

²⁶ ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. Praha: Portál, 1998, str. 105. ISBN 8071782505.

²⁷ GEJZA, Demeter. Slovo dvěma romským novinářům. In: Hubschmannová Milena Můžeme se domluvit. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, str. 117. ISBN 8024404966.

Romské děti nejsou zvyklé řešit úkoly samostatně, jedním z hlavních rysů romské rodiny je kolektivnost, díky které se ale většinou romské děti ve škole setkávají s problémy. Často jsou napomínány za vyrušování a nesamostatnost, jsou trestány za něco, čemu nerozumí a škola se tak pro ně může stát místem, kde se necítí dobře. Většina romských dětí ze sociálně slabých rodin navštěvuje tzv. segregované školy a jejich získané vzdělání je na zcela jiné úrovni, než na „běžné“ základní škole. Jen mizivé procento Romů studuje na středních, nebo vysokých školách.

Vyučující na ZŠ v Brně vidí hlavní problém v motivaci žáků 2. stupně k pokračování ve studiu. Dosažené vzdělání pro romské žáky není spojeno s budoucím povoláním.²⁸

Pro zvýšení vzdělanostní úrovně romských žáků by dle Šotolové pomohlo akceptování etnických, sociálních a kulturních odlišností romských dětí v jejich vzdělávacím procesu. Je velmi těžké umístit do vzdělávacího procesu děti, které se v majoritní společnosti cítí jako cizinci. Romské děti se cítí bezpečně ve svém společenství, kterému jsou přizpůsobeny, početná rodina je pro ně silným sociálním základem. Jejich školní docházka většinou závisí až na rozhodnutí rodiny. K jejich školní nespokojenosti přispívá také to, že se ve výuce o svém etniku nic nedozvídají. Jejich vzdělanostní úroveň je tedy velice nízká, jednou z příčin je také to, že děti nezvládají vyučovací jazyk.²⁹

Myslím si, že právě ve výchově a výuce romských dětí by jejich pedagogové měli znát specifika jejich kultury a také zohlednit prostředí, ze kterého tyto děti pochází. Dle mého názoru je důležité, aby právě romské děti začaly získávat důvěru k většinové společnosti a to právě ve školním prostředí. Při své dobrovolnické činnosti jsem často navštěvovala romské děti v sociálně vyloučené lokalitě v Brně přímo v jejich domácím prostředí, s dětmi se doma rodiče k výuce nepřipravují, děti často nemají ani svůj stůl, na kterém by si mohly připravovat své domácí úkoly. Jejich rodiče je většinou ke studiu nemotivují, vzdělání pro ně není v životě nijak důležité. Osobně znám pár Romů, kteří dosáhli vysokoškolského vzdělání, většinou už ale pro svoji rodinu a nejbližší komunitu přestávají být těmi „pravými“ Romy. Komunita je zavrhne, nebo na ně začne pohlížet, jako na částečně

---

²⁸ KAŠPAROVÁ, Irena a Štěpán RIPKA. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice - moravské lokality. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, katedra sociologie, odbor sociální antropologie, 2008, str. 34. ISBN 9788087041567.

²⁹ ŠOTOLOVÁ, Eva. Vzdělávání Romů. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0277-0.

„bílé“. Vysokoškolsky vzdělaní Romové pak většinou žijí mimo svou komunitu, integrují se do majoritní společnosti.

3.2 Zaměstnanost

Situace romské komunity je charakterizována ztíženým přístupem na trh práce. Hlavním důvodem vysoké míry nezaměstnanosti Romů je jejich velice nízká kvalifikace a nedostatečná vzdělanostní úroveň. Vysoká nezaměstnanost je dle Rouse, který v roce 2000 v Brně otevřel tzv. Dětský dům Zábřovice, sloužící výhradně romským dětem, jednou z příčin vzniku kriminality u romského obyvatelstva.³⁰ V brněnské sociálně vyloučené lokalitě je zdrojem obživy především práce „načerno“ ve stavebnictví a výkopových pracích, dále pak sběr železa a jiných kovů. Většina mužů zde pracuje za minimální mzdu, ze které si její část odebere zprostředkovatel. Monitoringem situace romských komunit v České republice, realizovaným v roce 2008 bylo zjištěno, že asistence klientů a klientkám nestátních neziskových organizací při hledání vhodného zaměstnání není zcela ideální řešení. Zaměstnavatelé nemají zájem o zaměstnance, kteří si nejsou schopni najít práci sami.³¹

Romové často uvádí, že důvodem jejich nezaměstnanosti jsou mimo jiné předsudky ze stran zaměstnavatelů vůči jiné barvě pleti. Veřejná ochránkyně práv, Anna Šabatová, v jednom svém rozhovoru uvedla, že tento typ rasové diskriminace se příliš neobjevuje. Potíže shledává spíše v přístupu k bydlení³²

Tento problém uvádí i terénní sociální pracovníci, kteří působí přímo v brněnské lokalitě, a shledávají jako velký problém diskriminaci na trhu s byty.³³

---

³⁰ ROUS, Jiří. Romové - vhléd do problému. Brno: Katedra sociální pedagogiky, 2003. ISBN 80-866-3303-9.

³¹ KAŠPAROVÁ, Irena a Štěpán RIPKA. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice - moravské lokality. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, katedra sociologie, odbor sociální antropologie, 2008, str. 34. ISBN 9788087041567.

³² Články. idnes.cz: Ombudsmanka Šabatová: *Romové si u mě nestěžují, jsou rezignovaní*. [online] ©2014. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-ombudsmankou-annou-sabatovou-f1f-domaci.aspx?c=A141007_152758_domaci_zt

³³ KAŠPAROVÁ, Irena a Štěpán RIPKA. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice - moravské lokality. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, katedra sociologie, odbor sociální antropologie, 2008, str. 34. ISBN 9788087041567.

3.3 Bydlení

Způsob bydlení Romů a majoritní společnosti byl odlišný už v historii. Romové dříve kočovali, nebo obývali chatrče v romských osadách. Dnes většinou obývají byty a preferují byty s pavlačí. Převážně se jedná o byty nižších kategorií, velmi malé, které obývá několik členů rodiny. Typický dnešní způsob romského bydlení je spíše v jeho užívání, kdy se život domácnosti soustřeďuje především do jedné místnosti. Děti z majoritní společnosti mají v domácnosti svůj vlastní pokoj, kde mají soukromí. Romské děti ale většinou nemají vyhraněný svůj koutek, své soukromí tak nemají ani děti, ani jejich rodiče. V souvislosti s bydlením se u Romů většinou hovoří o tzv. vybydlování bytů. Romové, samozřejmě ne všichni, většinou během krátké doby své obydlí zničí. Dle Říčana Romové odmítají ať už vědomě, nebo nevědomě gádžovská obydlí a to proto, že je nutí měnit své zvyky a také proto, že se jedná o obydlí gádžovská. *„Jejich vandalství je projevem hořkosti, vzdoru, zoufalství schopného zničit nejen svůj majetek, ale i sebe sama.“*³⁴

I Romy postihuje ztráta bydlení, která jde ruku v ruce se sociálním vyloučením. Rodiny, jejichž příjem se pohybuje na úrovni životního minima, mají problém se zaplacením i regulovaného nájemného. Tito „neplatiči“ jsou také velmi často oběťmi lichvářů, se kterými se setkáváme převážně v sociálně vyloučených lokalitách. Obyvatelé tak často odcházejí do bytů nižší kategorie a dostávají se do nejrůznějších ubytoven, v nichž jsou však náklady mnohem vyšší, než ve standardních bytech. Sociálně vyloučení Romové se tak dostávají do zcela bezvýchodného stavu.³⁵

3.4 Diskriminace a rasismus

Šišková uvádí, že při diskriminaci jde zejména o *„neoprávněné rozlišování jedinců či skupin na základě jejich příslušnosti k určité biologické (rasové), ale také sociální (profesní, politické, či náboženské apod.) kategorii a o znevýhodňování jedněch oproti druhým.“*³⁶ Dle Říčana je často motivem diskriminace rasismus.³⁷

---

³⁴ ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. Praha: Portál, 1998, str. 36. ISBN 80-7178-250-5.

³⁵ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR. Praha: Člověk v tísni – společnost při ČT, 2005. ISBN 80-903510-1-8.

³⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 2008, str. 14. ISBN 978-80-7367-182-2.

³⁷ ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-250-5.

O rasismu hovoříme tehdy, pokud dochází k přímému ohrožování určité rasové skupiny jinou rasovou skupinou. Rasismus však nelze ztotožňovat s pocitem distance, nebo nízkou oblíbeností příslušníku určité skupiny.³⁸

V České republice se pojem rasismus používá velmi často a díky médiím se šíří mezi obyvatelstvo. Nejvíce se však užívá právě v souvislosti s konflikty v soužití s romskou populací v České republice, nebo s činností extrémních hnutí.³⁹ V dobách kdy ještě Romové kočovali, rasistické předsudky se vštěpovaly už dětem: „*Když budeš zlobit, seberou tě Cikáni!*“, dnes už se jedná spíše o nenávistné projevy, většinou bez zmínky o tom, že jsou to také lidé a že jako lidé jsme si všichni rovni. Jak je to se vztahem Romů k majoritní společnosti? Dle Říčana u Romů není zcela správné hovořit o „protigádžovském rasismu“, spíše o romském nacionalismu. „*Rasismus naruby lze najít také. Když něco není dostatečně romské, tak to některým představitelům romské komunity v Brně nestojí ani za vyjádření solidarity.*“⁴⁰ Zdrojem sociální distance jsou i některé postoje Romů samotných, např. neschopnost sebereflexe, nepochopení oboustrannosti vztahu majority a minority, zdůrazňování povinností státu, bez schopnosti a snahy přispět k řešení na své vlastní straně, apod.

V současné době představuje velkou hrozbu pro Romy hnutí skinheads, které působí také v dalších evropských zemích, včetně Německa. Svým příznivcům představuje černobílý obraz světa a vybízí k jeho agresivnímu řešení.⁴¹ S nárůstem xenofobních a rasových projevů se setkávají nejen Romové, ale i neromská populace. Činnost neonacistických sdružení, organizování pochodů a koncertů představuje hrozbu nejen pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit. Dle zprávy o stavu rasismu, xenofobie a antisemitismu z roku 2006 jsou Romové skupinou, která je diskriminací nejvíce ohrožena a především ti, kteří obývají sociálně vyloučené lokality.⁴²

Ani brněnská lokalita není výjimkou. V roce 2011 se v Brně konal pochod extremistů, kde se sešli především příznivci Dělnické mládeže. Jejich trasu však zablokovali odpůrci pravicových radikálů. Protestu „V Brně neonacisty nechceme“ se zúčastnilo cca 400

---

³⁸ PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum. Praha: 2001. ISBN 80-85866-72-2.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. Praha: Portál, 1998, str. 70. ISBN 80-7178-250-5.

⁴¹ Tamtéž

⁴² Zpráva o stavu rasismu, xenofobie a antisemitismu v České republice v roce. Člověk v tísní v rámci projektu RAXEN (European Racism and Xenophobia Information Network). Praha, 2006

Romů. ⁴³ Iniciativa Brno blokuje, však žádala o rozpuštění akce, jejíž pozadí je podle ní neonacistické, anebo alespoň o odklonění trasy mimo sociálně vyloučenou lokalitu. ⁴⁴ I v letošním roce se v Brně bude konat prvomájový pochod, jehož motto zní „Evropo povstaň!“

V současné době se o české společnosti hovoří, jako o společnosti nemocné xenofobií. Potvrzují to především výsledky výzkumů veřejného mínění, které signalizují vysokou intenzitu interetnického konfliktu s ohledem na romskou komunitu. Veřejnost sice odsuzuje rasismus, ale jeho příčiny shledává v neakceptovatelném chování rasově, etnicky či národnostně odlišných skupin. Řešením by pak mělo být povinné přizpůsobení se hodnotám většinové společnosti. Majoritní společnost vnímá Romy jako celek, Romové a jejich problémy nevzbuzují soucit, spíše naopak. O problémech vzájemného soužití Romů a majoritní společnosti se stále více otevřeně diskutuje a zapojují se jak členové majoritní společnosti, tak i Romové, což je velmi pozitivní. ⁴⁵

---

⁴³ Články. idnes.cz: *Trasa pochodu extremistů Brnem se změnila. Odpůrci na ně číhali.* [online] ©2011.

Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/trasa-pochodu-extremistu-brnem-se-zmenila-odpurci-na-ne-cihali-pb8-/domaci.aspx?c=A110501_121952_brno-zpravy_dmk

⁴⁴ Články. idnes.cz: *Pochod Brnem bude setkání neonacistů, tvrdí iniciativa. Akci nezabrání.* [online] ©2011.

Dostupné z: http://brno.idnes.cz/pochod-brnem-bude-setkani-neonacistu-tvrdi-iniciativa-akci-nezabrani-1jb-/brno-zpravy.aspx?c=A110428_154558_brno-zpravy_bor7

⁴⁵ LISÁ, Helena. Romové v České republice. Praha: Sociopress, 1999. Sešity pro sociální politiku. ISBN 8090226078.

4 ROMOVÉ A MAJORITNÍ SPOLEČNOST

Romové většinou nežijí s námi, ale vedle nás. Žijí mezi sebou, v kolektivu svých velkých rodin. Na základě jejich historie a všech událostí, které je potkaly, je zcela pochopitelné, že majoritní společnosti dodnes nevěří. Pokud nebudeme mít snahu pochopit jejich odlišnost, problémy našeho vzájemného soužití se nejspíš nikdy nevyřeší. *„Jejich staleté tradice je ovlivňují více než naše společnost se svými školami, státní správou, sdělovacími prostředky včetně televize.“*⁴⁶

4.1 Gádžové

*„Gádžové jsou zvláštní lidi. Když se chtějí dozvědět něco o Romech, jdou za „gádžovským odborníkem na cikánskou otázku“, aby jim dal rozumy. A co řekne odborník, je pro ně svaté. Jenomže devadesát procent těch odborníků si přečetlo to, co před nimi napsali jiní „odborníci na cikánskou otázku“, a se živým Romem mnoho z nich ani nemluví. Anebo navštívili „cikánskou školu“, zatleskali těm „krásným černoookým dětičkám“ za jejich písničky, podebatovali s ředitelem a začali se považovat za „odborníky“. Házejí procenta - čísla vždycky budí dojmem věrohodnosti: to váží tolik a tolik, to měří tolik a tolik, a každý je přesvědčen, že všechno ví, když to může zvážit, změřit a hodit do procent. Jenomže o lidské duši lze těžko říct, že váží pět deka nebo tři kila. Tu ani odborník nedokáže zvážit a změřit. Jestli chce někdo poznat, kdo jsou Romové, nemusel by se ani tolik zajímat o procenta jako o tu nezvažitelnou duši. Ať přijde mezi nás. A jestli přijde „lače jilesa“, jak říkáme, s dobrým srdcem, s dobrým úmyslem, všichni ho rádi přijmou. Lidi se přece nejlíp poznají, když si spolu povídají, když spolu stolují, když jeden druhému vypráví o své rodině, radostech a bolestech, když si spolu zatancují a zazpívají. Nebo když spolu beze slova sedí a dívají se na hvězdy.“*⁴⁷

Kdo jsou pro Romy vlastně gádžové? Řičan uvádí: *„Jsem, gádžo. Přijímám toto romské označení pro člověka, který není Romem, ale má s Romy co do činění, ať v dobrém, nebo ve zlém.“*⁴⁸ Myslím si, že je velice individuální vnímání slova gádžo u Romů.

---

⁴⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, str. 128. ISBN 978-80-7367-182-2.

⁴⁷ HUBSCHMANNOVÁ, Milena. *Bibliografie romské literatury in Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, str. 132. ISBN 978-80-7367-182-2.

⁴⁸ ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme - jde o to jak*. Praha: Portál, 1998, str. 9. ISBN 80-7178-250-5.

Během mé dobrovolnické činnosti jsem se například setkala s tím, že romské děti hovořily: „*Sem chodí jen Romové, tady to není pro gádže.*“ Nebo: „*Nehovej se jako gádžo.*“

Každá identita znamená odlišnost od někoho jiného a vědomí odlišnosti je základem naší identity. Svou odlišnost můžeme prožívat se zájmem o porozumění ostatním kulturám, nebo také negativně, nepřátelsky. Zřeknutí se romství často může vést k tomu, že se Romové snaží zdůraznit své nové „gádžovství“ ještě větší separací od vlastního národa. Například romští policisté, aby získali přízeň kolegů: „Jsou na Romy horší, než gádžo“. Romové také často říkají, že vlastnosti, které patří k jejich romství dnes bohužel zmizely, protože se připodobňují gádžům. Sami sebe Romové vidí jako upřímné, věrné, družné, mimořádně solidární s příslušníky vlastní rodiny a rodu, svobodmilovné, laskavé k dětem.⁴⁹

V romských povídkách se často dočteme, že vše co se týká majoritní společnosti – gadžů, není čisté. Označení „degeš“ je pro Romy jednou z nejhorších nadávek. Souvisí s představou rituální čistoty, která má však pro jednotlivé kultury jiný význam. Degeš je pro Romy tedy člověk špinavý, otrhaný, který chodí opilý, propíjí peníze namísto, aby živil děti, je smradlavý, líný, neumí se stydět a neví, co je čest a slušnost. Tak jako je pro Evropana nepředstavitelný život v Indii, kde se na zemi povalují odpadky, pro Inda je zase nečistý Evropan, který jí ohřívá zbytky potravin. Romové používají označení „*gadže degeša*“, majoritní společnost zase „*špinavý cikán*“.⁵⁰

Povídka Františka Demetera s názvem *Kaskero Del feder – Čí Bůh je lepší?*⁵¹ pojednává o soupeření Roma s gadžem a o tom, kterého z nich bude mít Bůh radši. Zatímco gadžo svým lidem, dopřeje blahobyť, Rom daruje pouze chudobu, žal a bolest. Jediné, co Rom daruje, jsou písně a hudba. Romové se tedy stávají citlivými a srdečnými, zatímco gadžové jsou bohatším zkažení. Bůh gadžo, je tedy poražen.

---

⁴⁹ ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme - jde o to jak*: Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-250-5.

⁵⁰ HÜBSCHMANNOVÁ, Milena. *Můžeme se domluvit*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0496-6.

⁵¹ DEMETER, František. *Kaskero Del feder – Čí Bůh je lepší*, Romano džaniben, č. 1–2, 1997, s. 24–28

4.2 Majoritní společnost očima Romů

Majoritní společnost Romové vnímají jako nepřátelskou, citově chladnou a vypočítavou. Na druhou stranu, mnoho Romů se majoritní společnosti snaží v mnohém přizpůsobit. Naopak majoritní společnost Romy považuje za přistěhovalce, kteří parazitují na sociálních výhodách státu, a celkový postoj majority vůči Romům je převážně negativní. „*Ne každý člen naší společnosti má nějakou osobní zkušenost s Cikány, ale prakticky všichni podléhají určitým stereotypům, které jsou zvěčněny v tisících článků, populárních filmů a knih.*“⁵² I když se mezi Romy a majoritní společností najdou přátelské vztahy, ať už mezi jednotlivci, nebo celými skupinami, většinou převládá dnes už velmi otevřené nepřátelství a napětí. Romové v převážné většině neuznávají hodnoty a normy naší společnosti a cítí se zde víceméně jako cizinci.⁵³

4.3 Romové očima majoritní společnosti

Romům je ze stran majoritní společnosti nejčastěji vytýkána hlučnost, nevzdělanost, nízká kvalifikace, agresivita, kriminalita, apod. Jejich sousedské vztahy s majoritní společností jsou ve většině případů konfliktní, prostředí, ve kterém bydlí, jsou znečištěné, bývají obviňováni z rušení nočního klidu a dalších přestupků. Dle Říčana se však nejedná o specifické projevy romské kultury, ale o projevy hluboké sociální dezintegrace, do které se Romové dostali.⁵⁴

Spisovatelka Anne Sutherlandová, která dva roky žila mezi Romy v Americe v předmluvě své knihy *Romové – Neviditelní Američané* popisuje: „*V té době jsem si začala Romů hluboce vážit a nikdy je nepřestanu obdivovat. K jejich životům plným tragických i humorných momentů, chovám hluboké sympatie, protože je vždy žijí naplno.*“⁵⁵ I přes mnohé pozitivní kroky majoritní společnosti i Romů samotných se vzájemné soužití neustále vyostřuje a dochází tak k řadě negativních jevů. „*Občas místo toho, abychom lidem v nouzi pomáhali, straníme se jich a bojíme.*“⁵⁶

---

⁵² JAKOUBEK, Martin. *Cikáni a etnicita*. Praha: Triton, 2008. ISBN 9788073871055.

⁵³ ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme - jde o to jak*: Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-250-5.

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ SUTHERLAND, Anne. *Romové - neviditelní Američané*. Praha: Romano džaniben, 2014, str. 13. ISBN 978-80-905833-0-6.

⁵⁶ FAJEJTA, Martin. *Problémy sociálního soužití v praxi sociální práce*. Olomouc: 2013, str. 68.

4.4 Hodnoty Romů, způsob chování a komunikace

Pro Romy je nejdůležitější samotný život, cokoli by jej ohrozilo, vnímají negativně. Žijí převážně přítomností, budoucnost pro ně nemá veliký význam. Jejich kultura, zvyky i tradice ovlivňují způsob jejich chování a komunikace. K romským projevům chování patří impulzivita, často až přehnané reakce. Jejich chování často u majoritní společnosti vyvolává pocit strachu a ohrožení, protože není na tak „vypjaté“, často až extrémní jednání zvyklá. *„Při kontaktu se sociálně vyloučenými Romy je třeba mít na zřeteli, že romská populace je vnitřně velmi různorodá a že ani sebepodrobnější popis životních podmínek a obvyklých kulturních praktik sociálně vyloučených Romů nemůže představovat obecný návod pro chápání všech těchto lidí.“*⁵⁷

Romové mají velmi silně vyvinutý smysl pro poznání člověka svojí intuicí. Při komunikaci zpracovávají spíše mimoslovní informace. V přítomnosti druhých lidí se většinou cítí příjemně, pokud ale vycítí neupřímnost, o opaku je nelze přesvědčit. Pokud Romové při komunikaci s majoritní společností cítí určitou bariéru například neupřímnosti, zablokují se. Nemají problém se vyrovnat s kritikou, musí však být řečena a myšlena upřímně. Co však vnímají velice negativně je zostuzení před širší veřejností. Jednou z hlavních schopností Romů je také empatie. Velmi rychle pochopí pocity druhého člověka a sdílí s ním jeho smutek, nebo radost. Romové obecně umějí více hovořit o svých pocitech, v naší kultuře tomu tak není. Pokud Romové u svých blízkých vycítí smutek, velmi rychle jim přicházejí pomoci. Nejsou schopni určitého nadhledu, pokud se Rom cítí nešťastně, dává to najevo. Šišková uvádí, že *„dnešní pocit ohrožení Romů dominuje všem jejich ostatním pocitům a nám se tak zdá, že pouze zaujímají extrémní postoj k veškerému dění kolem sebe.“*⁵⁸

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÁ ČÁST

Praktická část této práce se zabývá vztahem Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti. K tomuto výzkumu mě vede především znepokojení nad současnou situací mezi Romy a majoritní společností. Já osobně jsem dlouhodobě působila jako dobrovolník v brněnské organizaci, která se věnuje sociálně vyloučeným Romům a romským dětem a ráda bych se tomuto etniku ve svém zaměstnání v budoucnu věnovala.

Většina návrhů na řešení tzv. romské otázky většinou pochází ze stran majoritní společnosti. Osobně velice postrádám vyjádření Romů, jejich názor, jejich pohled na současnou situaci a také větší iniciativu, která by vedla ke snaze o řešení této situace. Proto jsem se prostřednictvím tohoto výzkumu rozhodla zeptat právě Romů samotných. Co podle nich nejvíce ovlivňuje vztah Romů k většinové společnosti, jak vlastně vnímají nás, jak sami říkají - „Gádže“ a zda se vůbec nad tímto vztahem zamýšlí. Dle mého názoru je důležité ptát se Romů i na jejich názor a hledat tak společná řešení. „*Slováci a Češi nás vůbec neznají, dívají se na nás s nehoráznými předsudky, ale přesvědčila jsem se, že dostane-li se jim aspoň trochu pravdivých informací, jsou mnozí ochotni chápat cikána jako Roma, jako člověka.*“⁵⁹

5.1 Vymezení cíle výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, *jaký mají Romové z brněnské sociálně vyloučené lokality vztah k majoritní společnosti?*

Ve výzkumném šetření si jen zřídka vystačíme s jednou výzkumnou otázkou. Běžným uspořádáním je tedy volba jedné základní a velmi obecné otázky, která se dále dělí na další specifické otázky. Odpovědi na tyto specifické otázky následně skládají odpověď na otázku hlavní.⁶⁰

---

⁵⁹ LACKOVÁ, Elena. Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Praha: Triáda, 2010, str. 257. ISBN 978-80-87256-20-6.

⁶⁰ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Pro naplnění hlavního cíle jsem si tedy stanovila i cíle dílčí, na základě kterých jsem následně sestavovala otázky k výzkumu:

- *jaká jsou podle Romů specifika utváření jejich vztahu k majoritní společnosti*
- *jaké jsou dle Romů možnosti řešení vyzkoumaného vztahu*
- *jaká jsou dle Romů rizika společenského zanedbání*

5.2 Metodologie výzkumného šetření

Jako nejvhodnější se mi pro tuto práci jevil kvalitativní výzkum, který mi umožnil přesněji porozumět tomuto tématu z pohledu Romů, kteří žijí v sociálně vyloučené lokalitě v Brně. Dle Maňáka nám kvalitativní výzkum umožňuje hlouběji pronikat ke zkoumaným pedagogickým jevům a situacím, než při klasickém výzkumu. ⁶¹ Corbinová a Strauss uvádí, že „*termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.*“⁶²

Podstatou kvalitativního výzkumu je široce rozprostřený sběr dat, aniž by byly na začátku stanoveny základní proměnné, nebo hypotézy. V kvalitativním výzkumu jde především o hluboké prozkoumání určitého široce definovaného jevu, o kterém následně přinášíme maximální množství informací. Teprve po jejich nasbírání výzkumník hledá pravidelnosti, které se v nasbíraných datech vyskytují. Následné teorie vzniklé na základě kvalitativního výzkumu však nelze zobecňovat, jsou platné pouze pro vzorek, na kterém byla data získána.⁶³

5.3 Realizace výzkumu

K realizaci výzkumu jsem použila polostrukturovaný rozhovor. Tento typ rozhovoru tvoří soubor otázek, které jsou v pevném pořadí a stejně formulovány. Formulace pak sleduje maximální srozumitelnost pro informanty.⁶⁴

---

⁶¹ MAŇÁK, Josef. Kapitoly z metodologie pedagogiky. Brno: Masarykova univerzita, 1994.

ISBN 80-210-1031-2.

⁶² STRAUSS, Anselm L a Juliet M CORBINOVÁ. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert, 1999, str. 10. ISBN 80-85834-60-x.

⁶³ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007.

ISBN 978-80-7367-313-0.

⁶⁴ ŽIŽLAVSKÝ, Martin. Metodologie pro Sociální politiku a sociální práci. Brno: Masarykova univerzita, 2003.

ISBN 80-210-3110-7.

S hledáním respondentů jsem neměla žádný velký problém, pouze u některých bylo těžší najít vhodný čas rozhovoru, vzhledem k jejich pracovní vytíženosti. Rozhovory se mi podařilo uskutečnit během jednoho měsíce. U žádného z oslovených respondentů jsem ale neměla pocit, že by se styděli odpovídat, nebo nechtěli odpovídat, spíše naopak. Dvě respondentky si ale předem pečlivě zjišťovaly, čeho se tato práce týká. Po skončení rozhovoru mi sdělily, že pokud je někdo žádá o rozhovor, který se jim předem nelíbí, odmítají odpovídat.

Rozhovor obsahoval 6 otevřených otázek a v případě potřeby jsem se respondentů doptávala pomocí doplňujících otázek. Rozhovory probíhaly zcela dobrovolně, individuálně s každým respondentem. Délka jednoho rozhovoru byla cca 60 minut. Výběr místa pro rozhovor jsem vždy ponechala na respondentovi proto, aby se cítil bezpečně a příjemně. Většina z nich si přála rozhovory uskutečnit v prostředí kavárny, pouze jeden respondent v zaměstnání. Každý z respondentů však vyžadoval naprosté soukromí i přes to, že se někteří respondenti znají. Před každým rozhovorem jsme se s respondenty bavili spíše na neutrální témata, abychom navodili uvolněnější atmosféru a odbourali tak případné napětí. Musím říci, že jsem se při rozhovorech cítila docela příjemně, i když jsem zpočátku měla obavy, jestli mi Romové vůbec budou ochotni odpovídat. Nakonec jsem byla opravdu překvapena, kolik mi toho sdělili. Zejména dvě respondentky se velice obsáhle rozprávěly, aniž bych jim do toho zasahovala, nebo používala doplňující otázky.

Před rozhovorem jsem každého respondenta seznámila s obsahem této práce a cílem výzkumu. Všechny respondenty jsem předem informovala o tom, že rozhovory budou nahrávány na diktafon a následně doslovně přepsány. Pokud by některý z nich nesouhlasil s nahrávkou, dělala bych si poznámky z rozhovoru na papír. Respondenty jsem také předem ujistila, že v rozhovorech nebudu používat jejich pravá jména, ale jména vymyšlená. Dále jsem jim sdělila, že veškerá získaná data budou použita pouze pro realizaci tohoto výzkumu.

Otázky, které byly pokládány respondentům:

1. Jaký je podle Vás typický Čech?
2. Zajímáte se o současnou situaci mezi Romy a majoritní společností?
3. Jaký je podle Vás obvykle vztah Romů k majoritní společnosti?
4. Chtěl/a byste něco změnit na vztahu mezi Romy a majoritní společností?
5. Co podle Vás nejvíce ovlivňuje postoj a vztah Romů k majoritní společnosti?
6. V čem shledáváte pozitiva a v čem negativa vztahu mezi Romy a majoritní společností?

5.4 Výzkumný soubor

Tohoto výzkumu se zúčastnilo 5 Romů, kteří žijí v sociálně vyloučené lokalitě v Brně. Jednoho z respondentů znám osobně, ten mě následně kontaktoval na další respondenty. Jak jsem již zmínila, jejich jména jsem v rámci zachování principu důvěrnosti změnila.

Nyní bych ráda představila jednotlivé respondenty:

Respondentka Aneta

Věk: 59 let

Nejvyšší dosažené vzdělání: střední s maturitou.

Aneta žije celý život v sociálně vyloučené lokalitě v Brně. Pracuje jako terénní sociální pracovnice v brněnské organizaci, které se věnuje sociálně vyloučeným Romům.

Respondentka Barbora

Věk: 35 let

Nejvyšší dosažené vzdělání: vysokoškolské

Barbora vyrůstala na vesnici, nedaleko Brna. V současné době žije již 15 let se svojí rodinou v brněnské sociálně vyloučené lokalitě. Stejně jako Aneta působí jako terénní sociální pracovnice v organizaci, věnující se brněnským Romům.

Respondent Tomáš

Věk: 25 let

Nejvyšší dosažené vzdělání: vyšší odborné

Tomáš v současné době studuje vysokou školu a v brněnské sociálně vyloučené lokalitě žije 5 let.

Respondent Vladimír

Věk: 62 let

Nejvyšší dosažené vzdělání: základní

V Brně žije odmala. Vladimír je v současné době nezaměstnaný, vzhledem k úrazu, který utrpěl v předchozím zaměstnání.

Respondent Martin

Věk: 27 let

Nejvyšší dosažené vzdělání: střední bez maturity

V Brně žije již od dětství. Ihned po ukončení školní docházky nastoupil do firmy, ve které působí dodnes.

6 ANALÝZA ROZHovorŮ

6.1 Zakotvená teorie

Zakotvená teorie je v kvalitativním výzkumu nejvíce využívaným přístupem. Autory této teorie jsou Barney Glaser a Anselm Strauss. Zakotvená teorie představuje sadu systematických induktivních postupů pro vedení kvalitativního výzkumu.⁶⁵

Tato teorie je induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje. Je odhalena, vytvořena a ověřena systematickým shromažďováním údajů o jevu, který zkoumáme. Shromažďování údajů, jejich analýza a teorie se vzájemně doplňují. Začínáme tedy zkoumanou oblastí a necháváme vynořit to, co je významné.⁶⁶

6.2 Otevřené kódování

Rozhovory jsem analyzovala prostřednictvím otevřeného kódování. Jedná se o část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů, pomocí studia údajů. Během tohoto procesu zvažujeme naše vlastní a cizí domněnky o jevu, což nás vede k novým objevům.⁶⁷ Během analýzy rozhovorů mi vzniklo celkem sedm kategorií. Kategorie jsem pojmenovala na základě pojmů, které se v nich objevovaly a které byly pro danou kategorii specifické.

Kategorie č. 1 Gádžové

Kategorie č. 2 Dětství

Kategorie č. 3 Současnost

Kategorie č. 4 Vztah

Kategorie č. 5 Romství

Kategorie č. 6 Změna

Kategorie č. 7 Pozitiva x negativa

---

⁶⁵ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

⁶⁶ STRAUSS, Anselm L a Juliet M CORBINOVÁ. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert, 1999, str. 10. ISBN 80-85834-60-x.

⁶⁷ Tamtéž

Kategorie č. 1 GÁDŽOVÉ

Pojmy: šetrivost, vzdělání, předsudky

Tato kategorie je dle mého názoru nejzajímavější. Někteří z respondentů se k tomuto tématu opravdu hodně otevřeli, což jsem vůbec nečekala. Vzhledem k tomu, že nejsem Romka, čekala jsem spíše zdrženlivější odpovědi. Kategorii jsem nazvala „gádžové“ vzhledem k tomu, že respondenti toto označení při odpovědích používali. Odpovědi respondentů se nijak výrazně nelišily. Aneta na adresu majoritní společnosti uvedla: *„Šetřivej, lakomej, co bych ještě řekla...no, nemá rád Romy, chtěl by, aby se všichni přizpůsobili jemu anebo jeho okolí, nebere ohled.“* Barbora ve svých odpovědích velmi často zmiňovala vzdělání, které je pro ni velmi důležité a u Romů jí tato vize vzdělání schází, uvedla: *„Myslím, že jsou cílevědomí, že mají daný svoje cíle a jdou si za nimi, což na nich obdivuji, mají tendenci, že když jsou vzdělaní rodiče, tak ty děti jsou taky vzdělaný a je tak po generace, no a to mi u nás v našem národě chybí ta vzdělanost a chtič té vzdělanosti. Jsou taky šetřiví, umí ušetřit, což my Romové moc neumíme, jsme víc spontánní, žijeme ze dne na den, ale zase mi u Čechů chybí, že si neumí užít a že neprožívají některý věci, které my prožíváme úplně jinak, než oni.“*

Vzdělanost zmínil i Vladimír: *„No tak stará se o svou rodinu, snaží se ji zabezpečit a taky jako myslí do budoucna. A práce, snaží se být vzdělaný a zároveň komunikativní.“*

Velice mne zaujala odpověď respondenta Tomáše, který uvedl: *„Hmm, pro mě něco jako středostavovský namyšlený člověk, který opovrhne nižší platovou třídou, schází se u vína a debatuje o solidaritě, aniž by kdy cokoliv nějakým svým činem udělal.“*

Respondenti se také velice často zmiňovali o předsudcích ze stran majoritní společnosti, které jim v životě působí nepříjemnosti. Aneta uvedla: *„Gádže mají naučený ten pojem, že co Rom, tak to špatný Rom a nemají třeba vůbec žádný zkušenosti, prostě se to tak dědí, přebírá. Kolikrát řeknou třeba „Jo, to je dobrý, on je šikovnej“, ale v zápětí na to řeknou „Jsou to všichni hajzli, kriminálníci, nikomu se nechce dělat, jsou to všechno blbecci a na nic jinýho nemají“. Neberou Roma ani jako člověka. Chybí mi taková ta tolerance.“* S předsudky se setkal i Martin, který uvedl: *„Myslím si, že mají vůči nám dost předsudky. Bohužel to fakt vidím všude, v autobuse, v tramvaji, v restauraci, každé se na nás dívá, jak kdybysme byli z jiné planety.“*

Respondentka Barbora se podělila i o svou osobní zkušenost: „...já stojím v obchodě před pokladnou, mám nákup a přede mnou někdo stojí, tak když se otočí a vidí, že jsem Romka, tak si stáhne kabelku a to mě vždycky úplně na doraz uráží, to mě vždycky dostane. A vůbec tady tohle, že mají předsudky, že Romové kradou.“ Dále uvedla: „...je fakt vidět, že ti Češi jsou vytížení jenom na ty Romy, jakože vyloženě jim fakt vadí a to mě vždycky jakoby zaráží. A někdy si říkám, že i v latinské Americe jo, tady ty skupiny lidí jsou všichni takový hlučnější a žijí naplno, zpívají si v ulicích a takhle, ale tady v tom Česku si to prostě člověk nemůže dovolit. Ti Češi to nemají rádi. A já si pak často říkám, kdo je tady potom divnej na té planetě? My, nebo vy? Že prostě všude to tak je, ve všech státech jsou ty lidi takový, vidíš to v televizi třeba, jak ty lidi žijí, jakým stylem a způsobem života a takhle. A zase si říkám, že skoro všechny ty národy jsou podobný nám, ani ne tak vám.“

Kategorie č. 2 DĚTSTVÍ

Pojmy: společnost, výchova, vzdělání

Jak jsem již uvedla v teoretické části této práce, romské děti ze sociálně vyloučených lokalit se velice málo dostávají do kontaktu s většinovou společností. Převážně navštěvují pouze segregované školy a tak lze předpokládat, že jejich vztah k majoritní společnosti je již od dětství spíše zdrženlivý.

Aneta uvedla: „Pokud dítě nevyrostlo v normální společnosti, ale žije většinou u Romů a nestýká se s dětmi z majoritní společnosti, tak se potom strašně diví, že ho nechtějí přijmout a to i ty děti. Jsou vlastně proti němu. Ať se řekne cokoli, tak je všechno špatně, nebo se s ním nikdo nebaví. Myslím si, že pro to dítě je to strašný zklamání a hledá chybu v sobě. Co se stalo? Proč je to tak? On by se třeba chtěl kamarádit, chtěl by si povykládat, ale ono to nejde. Takže si myslím, že to zklamání s ním pak jde téměř celý život, pokud se neseťká s někým, kdo mu ukáže takovou tu „lepší tvář“.“

Respondent Martin navštěvoval mateřskou školku, kam docházely jak romské děti, tak i děti z majoritní společnosti, ve své odpovědi vzpomíná: „Pamatuju si už ze školky, jak se ke mně děcka chovaly. Odsuzovaly mně a nadávaly někdy mně i zbily. Když jsme šli někam na procházku a měli jsme vytvořit dvojice, tak já jsem musel jít s učitelkou, protože mi nikdo nechtěl dát ruku.“

Respondentka Barbora vyjádřila nespokojenost nad výchovou českých rodičů: „Ta výchova Čechů k Romům je už odmalinka taková, že je to jenom něco špatného. A pak si to ty děti vryjí do paměti, takže už je to špatný, zlý a to právě hodně ovlivňuje náš život,

život mých dětí. Nese se to s nimi už odmalička, někdo na ně pořád ukazuje, že jsou jiní a hlavně, že jsou špatní. Tak to se mi na Čechách nelíbí, protože já svoje děti učím to, že i když je někdo jiný, tak není špatný a děti mají vrytý do paměti, že se nemají nikomu posmívat. A že když se posmívají ostatní děti, neznamená to, aby se smály taky. Já hodně řeším tu výchovu a chybí mu to u těch českých rodičů. Dále na adresu Romů uvedla: „Mě třeba ted'ka štve, že my máme takový možnosti, všichni Romové mají takový možnosti jít studovat prostě, že máme otevřených tisíc milionů věcí jakoby, že máme všechno na dosah, že když to vezmu třeba nějaký jiný státy, jakoby ty chudý, tak třeba ty Romové vůbec nemají takový šance, jak my máme. Máme tady různý fondy nadační, jo, takže všichni Romové prostě můžou vystudovat vysokou školu a dělat prostě věci a oni to nevyužívají jo, a to mě jakoby úplně na té naší generaci štve. Mně přijde, že to spíš jakoby upadá u těch Romů ten cíl té vzdělanosti, než aby to jakoby stoupalo. A už po kolik let to tak je, jakože je to Romům nabízeno, ale oni to pořád nechcú.“

Kategorie č. 3 SOUČASNOST

Pojmy: šikana, možnosti, média

Všichni respondenti uvedli, že se o současnou situaci mezi Romy a majoritní společností zajímají. Aneta a Barbora obě nejen žijí ale i pracují v brněnské sociálně vyloučené lokalitě, jako terénní sociální pracovnice, jejich odpovědi tedy byly velmi obsáhlé.

Další respondenti se o situaci zajímají především proto, že se týká jich samotných. Aneta uvedla: „*Určitě, my to taky řešíme. Ty vztahy jsou tam špatný, je tam takový jakoby šikanování těch Romů z té majoritní společnosti. Romové se brání tím způsobem, že jsou hrubší, tím se to odráží. Je to vlastně i o tom, že se ta situace zhoršuje, že jsou ty dvě skupiny oddělený.*“

Martin se ve své odpovědi zamyslel i nad možnostmi, které Romům poskytuje majoritní společnost, Romové je ale dle jeho názoru nevyužívají: „*Jo, zajímám se. Týká se to i mně. Myslím, že bílí nám dávají práci a hodně možností, který většina Romů nedokáže využít. Jakože každý má možnost se začlenit a žít slušnej život, ale většina Romů co znám k tomu má špatnej postoj. A nejen gádžové jsou rasisti, Romové taky. Mezi náma je ted' hodně špatná situace, obě strany se odsuzujou, ale Romové často nevidí to, že jim je jako dáno dost příležitostí.*“

Každý respondent ve své odpovědi zmínil, jak velkou moc mají média.

Aneta: *„Já si teď říkám, jakou mají média strašnou moc. Každou chvíli dělají průzkum, nejenom na poslance a kdo ví koho ve vládě, ale především na Romy. Jak celková majoritní společnost nahlíží na Romy a na ostatní třeba přistěhovalce. Teďka byl poslední průzkum. My jsme vlastně až úplně ti poslední, nás berou nejhůř. I ty Islamisty berou líp, jak nás, ty radikální Islamisty. To jsem se dívala.“*

Barbora uvedla: *„V médiích je v podstatě ukazován hlavně ten negativní obraz, ale když je něco pozitivního, tak to tam ani není, nebo to není podaný tak výrazně, jako to negativní. Na druhou stranu si ale říkám, že majorita stejně slyší jenom to špatný.“*

I Martin vyjádřil svou nespokojenost, nad mediálním obrazem Romů: *„Třeba v televizi, to mě tak štve, jo, když to vidím... Oni prostě nenapíší občan ČR, ale napíší Rom, a pak jako ta veřejná mínka hlavně střední vrstvy společnosti je špatná. Média podle mě šíří hlavně špatný zprávy o Romech no a lidi se toho hnedka chytají.“*

Vladimír: *„...to sem snad ještě ani neviděl, aby taky ukázali na Romech něco dobrýho, všechno furt jen špatný, „cikán kradl, cikán nepracuje, cikáni napadli...“ to je skoro každéj den a na facebooku když se někdy podívám na ty komentáře k těm zprávám, všechno je rasistický, jde z toho fakt až hrůza. Ale když bílej znásilní, přepadne, ukradne a tak, tak to nikdo neřeší. Ty média jako dost pěstují tu nenávist proti nám. No a pak se podle toho zase chovají cikáni k vám, to je takovej začarovaný kruh.“*

Kategorie č. 4 VZTAH

Pojmy: rozvoj, izolovanost, historie, důvěra

Tato kategorie je nejobsáhlejší, protože obsahuje odpovědi na zásadní otázku výzkumu, jaký je vztah Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti? Názor respondentů je spíše negativní, i když většina z nich několikrát ve svých odpovědích uvedla, že ne všichni Romové a ne všichni Češi jsou stejní.

Martin vzpomíná: *„Časem jsem ale vyrůstal většinou mezi Čechy a měl jsem mezi nimi hodně kamarádů a známých, takže chci říct, že ne každéj je stejnej. Většinou se mi stává, že když někam přijdu, jako novejš, tak se na mě každéj dívá a trvá mu, než mě osobně pozná, dokud mě nezná, nebaví se semnou. Mezi Čechy mám ale teďka hodně dobrejšch kamarádů.“*

Podle Anety Romové a majoritní společnost jen stěží nachází společná témata k diskusi: *„Všímám si, že mezi sebou nenacházíme společný téma. Když už ho najdeme a to se mi stalo mockrát ... Sednu si s gádžema, popovídáme si, ale vždycky se to téma stočí k Romům. Už jen tím, že tam jsem já. Možná by se to nestalo, kdybych tam nebyla. A mně už se nechce pořád Romy očistovat, bavit se pořád o tom, protože si říkám, že zase nemají jiné téma.“*

Barbora: *„Já si myslím, že Romové dělají chybu v tom, že se vždycky tak „skupinkujeme“. Vždycky se chceme odtrhnout od těch ostatních, od těch Čechů. Vždycky držíme při sobě a to si myslím, že je chyba, že bychom se měli sloučit a pracovat, pokud nám oni otevírají tu možnost být s nimi. My se od nich pořád distancujeme a to je špatně. Já si myslím, že když už máme tu možnost, tak bychom se měli víc prosadit v majoritní společnosti a udělat něco společně. Pořád máme tendence držet u sebe a být spolu a to si myslím, že je někdy na škodu.“*

V odpovědi Barbory mi také přijde zajímavá její zmínka o „zakotvení“ Romů v jakémsi stavu rezignace, uvedla: *„Ty vztahy jsou už od narození špatný a možná to, jak se k nám majorita chová dost brzdí rozvoj Romů. V práci máme klienty, kteří řeknou: „Já bych šel do lepší školy, ale stejně mě nikdo nezaměstná.“ Už sami rodiče, když jim radíme, ať dají svoje děti na lepší školu, na lepší základku, do lepší mateřské školky a ne do těch segregovaných škol, tak se ptají, na co jim to bude, když je stejně nikdo nezaměstná. Stejně budou bez práce, Češi jim prostě práci nedají. Takže oni v tom žijí a jsou v tom zakotvení, že to tak je. Myslím si, že je to vina majority. Když se mi stane, že na mě začne mluvit Čech a je na mě milý, tak jsem úplně v údivu, šťastná a překvapená, jak se ke mně ten člověk mile chová. A to mě třeba vůbec nezná.“*

Podobně hovořila i Aneta: *„Já si myslím, že se to odráží hodně na Romech, kteří už tady kdysi bydleli a oni trpí tím vědomím, co prožívali kdysi a co prožívají dnes. Takže tím nejvíc trpí. Nejhorší na tom je, že už si na to navykli, na ten stav, že je nechtějí přijímat do práce, nechtějí jim dávat práci, vůbec nemůžou sehnat bydlení a přišli o to ne vždycky svou vlastní vinou.“*

Dále mě od respondentů zajímal jejich názor na to, čím je podle nich tento vztah ovlivněn. Martin se zmínil i o předsudcích ze strany Romů, které negativně ovlivňují jejich vztah k majoritě, uvedl: *„...většina Romů myslí, že každé gádžo je rasista a nenávidí nás. Jsme pro ně něco jako odpad společnosti a tento názor vzniká většinou proto, že Romáci znají*

velmi málo gádžů. A pokud některý znají, většinou mají špatnou zkušenost, například se skiny a tak podobně. Většina Romů žije hodně izolovaně od bílých a proto má dost cikánů předsudky z rasismu a odmítnutí.“

Vladimír a Tomáš se ve své odpovědi zmínili o utlačování romské menšiny v minulosti, z čehož lze usuzovat, že dle jejich názoru tento vztah ovlivnila i historie.

Vladimír uvedl: *„Tak tento vztah byl a bude izolovaný, to vidíme už v historii, že majoritní společnost romskou menšinu pořád utlačovala. Na základě toho Romové prostě neměli a doted' nemají k bílým důvěru.“* Dále dodal: *„Podle mě tento vztah ovlivňuje hlavně skrytý rasismus. To jako poznáváme na každém kroku, ať už se to týče školství, práce, politiky, zdravotnictví...“*

Tomáš k tématu uvedl: *„Jednak genocida holocaustu, pogromy a pak taky další společenské úkony a chování, které systematicky vyčleňuje Romy na okraj. Pak i samotný pocit ublíženosti ze strany Romů.“*

O důvěře se stejně jako Vladimír zmínila také Aneta: *„...já si říkám, že co gádžo a i když říká, že má Romy rád, stejně nějak skrytě to v něm je. Není to až tak upřímný, nebo si to sám ani neuvědomuje. Stejně to v něm je, že jsou Romové jiní.“* Dále uvedla: *„u těch starších lidí dneska, je tam ta nedůvěra, nedá se ničemu věřit, vždycky čekají, že jim budou házeny klacky pod nohy, že cokoli si bude chtít vyřizovat, nikdy to nebude v pořádku. Vždycky se bude nacházet něco, co se bude muset nějak opravit. Potom ztrácí důvěru i sám k sobě, nejen k té majoritě, sám sebe zneschopňuje. Ten člověk už si potom nevěří vůbec.“*

Martin dále zmínil, že dle jeho názoru vztah Romů k majoritní společnosti nejvíce ovlivňuje právě přístup majority: *„... když to vezmu už odmala, tak furt jsem měl na talíři, jak vypadám, že sem cigán a to se táhne celý život, ať už je to ve škole, nebo pak v práci. Jako někdy se můžeš snažit, jak chceš, ale prostě furt máš tu barvu a furt k tobě tak přistupují, někdy to je jako dost těžký bych řekl, nebo teda aspoň co já si tak pamatuju ze školy a tak.“*

Kategorie č. 5 ROMSTVÍ

Pojmy: sebevědomí, integrace, majorita

V současné době se neustále řeší Romové a jejich integrace do majoritní společnosti. V odpovědích Anety a Barbory mě proto velmi zaujalo, jak dokázali hovořit o postupné ztrátě svého „romipen“. I když v dnešní době už většina Romů nejspíš striktně nedodrжуje všechny své zvyky a tradice a mladší generace už nehovoří plynule romsky, i tak je pro většinu dotazovaných romství jednou ze zásadních vlastností.

Aneta: *„Romové úplně ztratili to svoje sebevědomí, svoje já. My jsme udivení z toho, že to co by mělo být normální, tak bereme jako nějakou výjimku. Přitom si myslím, že by mělo být úplně normální, že si s tebou kdokoli popovídá, že si můžete cokoli říct, jenže se to stane jednou za čas. Pro nás je to zázrak.“* Dále dodává *„Když tak přemýšlím, tak vy jste nám vlastně vzali úplně všechno. Že to není jako jenom o tanci a o zpěvu a o těch tradicích, ale takový to scházení se, vykládání si, předávání těch svých zkušeností těm mladším generacím, jo. Já si pamatuju jako děcko, jak jsme všichni seděli a poslouchali jsme dědu, nebo tátu, jak vykládali všechny ty svoje historky, co zažili a s čím oni vlastně jako přišli, jo. To už dneska vůbec není.“*

Barbora, která pochází ze čtyř sourozenců, kteří všichni vystudovali, a jak sama říká, integrovali se do majoritní společnosti, odpověděla: *„Já to třeba hodně cítím na svých dětech, protože oni vyrůstají blbě, protože my jsme se integrovali do majority a já žiji život jako Čech a někdy mě to úplně zaráží, že jsem možná ztratila všechno to romství, co bych měla mít a někdy si říkám, že tolik věcí z toho co dělají Romové už já nedělám.“*

Dále uvedla: *„...ted'ka si říkám, že ta majoritní společnost mě vlastně donutila jakoby úplně nebyt Romkou, že já prostě už úplně žiju takovej ten život, jakože priorita je vystudovat, mít děcka, dobrý život, peníze a já nevím co všechno a mít všechno hezký a dobrý a co nejlepší a už se někdy úplně zapomínám bavit, jakože moje děti už neumí romsky pořádně, že my mluvíme doma jenom česky a že ta kultura romská se úplně jakoby ztrácí. A já sem úplně naštvaná jakoby sama na sebe vlastně, ale zas na druhou stranu si říkám, že moje děti musí být vzdělaný a musí být chytrý, aby prostě měly, aby zapadly do té skupiny, aby se někam dostaly, a prostě bez toho nebudou mít pořádný život. Ale neměly by ztratit to romství ... říkám si, že mě ta majorita úplně okradla o ten můj národ jakoby, o ty naše hodnoty, že sem úplně okradená o tom být Rom. Třeba já sem tak byla svými rodiči vychovávána, moji rodiče mi vždycky říkali, seš Romka a budeš hrdá Romka a já si říkám,*

jakože jo, že to mám vsugerovaný v hlavě, že sem Romka a že musím v životě něco dokázat a říkali mi to rodiče, že nesmím být vyloučená a že musím žít jakoby kvalitní a dobrý život.“

Barbora také uvedla, že Romové se nechtějí ze sociálně vyloučených lokalit stěhovat mezi majoritní společnost a důvodem jsou především obavy z nepřijetí. Dále uvedla: *„Myslím si, že třeba kdyby Romové jakoby nebydleli spolu, pohromadě, tak že už by byla úplně vytracena jakoby ta kultura, i když by se třeba já nevím, snížila kriminalita, možná určitě teda a tady ty věci, tak Romové by zase něco ztratili jakoby ze sebe. Protože by se zase snažili chovat se jako ta majorita v té společnosti.“*

Aneta: *„Strašně těžko se hledá práce a bydlení pro Romy. Když už se najde, tak najednou nastávají problémy třeba s ostatními nájemníky, sousedy. A to jen proto, že jsme jiní, že máme jinou pleť. Když jinak mluvíš, nebo cokoli... už toto je důvod, aby toho člověka nepřijali, aniž by věděli, jakou má minulost, jakou má morálku, jak se chová, nebo co má v sobě. Prostě je to nezajímá.“*

Kategorie č. 6 ZMĚNA

Pojmy: respekt, komunikace, rasismus, diskriminace

Téměř všichni dotazovaní si přejí změnit vztah Romů a majoritní společnosti. Jako nejvhodnější způsob se jim jeví vzájemná tolerance, úcta a respekt dále pak i jisté uznání ze strany Romů.

Tomáš uvedl: *„Chtěl bych respekt, aby Romové zastávali společensky uznávané pozice. Nechci plné přátelství ani propojení. Chci jen respekt a určitou autonomii.“*

Martin odpověděl: *„Asi jo. Chtěl bych, aby si Romové uvědomili, kde žijou a že je nutný se aspoň částečně přizpůsobit systému. Je to i pro naše dobro a pro dobro tohoto vzájemného vztahu. Chtěl bych, aby Romové přestali využívat státní pomoc a začali pracovat, jako každý normální člověk. Chci, aby moje děti chodily do normální školy s bílejšíma dětmi a začlenily se mezi ně. A takových Romů musí být o dost více, aby se něco změnilo. Mrzí mě, že je jich tak málo. Na druhou stranu bych chtěl, aby nás Gádžové respektovali, aby respektovali naši kulturu a naše zvyky“*

Jediný Vladimír si změnu tohoto vztahu nepřeje, uvedl: *„Ne, nechtěl bych nic na tomto vztahu změnit, protože znám naše poměry. Co se týče Romů a majoritní společnosti, jejich vztah k nám je jen hrubé osočování a soustavné odsouvání nás na okraj společnosti.“*

Barbora se zmínila o rasismu a diskriminaci, který dle jejího názoru brání Romům ve vzdělání a celkovém rozvoji: „*Já bych chtěla, aby tady nebyl takový rasismus, třeba na těch školách, jakože aby nenadávali těm dětem, že jsou cigáni a tak, ale že když už tam ten člověk je, aby nás jakoby přijali, že když vidí, že chce studovat, tak aby nám jakoby umožnili vlastně to studium a aby nebyl rasismus jakoby takovej, když prostě já člověku nic neudělám, tak mi nemusí nadávat do cigánů. A pak diskriminace, to je vlastně taky taková věc, jakože která nám snižuje to sebevědomí a že se potom ten člověk cítí méněcenný a to pak vlastně jakoby pokračuje dál v tom, že ti Romové si vůbec nevěří a že se cítí zatraceni vlastně a proto se pak chovají tak.*“

Barbora i uvedla příklad ze své praxe terénní sociální pracovnice: „*...klientka šla bydlet do Řečkovic a strašně tam nechtěla, ale ti sousedi v domě, vlastně Češi, ji tak přijali, že ona potom sama přišla a řekla, že se od nich naučila tolik věcí, že ten svůj život začala brát úplně jinak. Teď chce, aby její děti vystudovaly, aby měly jinou životní úroveň, než kterou měly tady v této lokalitě. Takže ty pozitivní příklady z praxe tam jsou. Ale je jich strašně málo. A to je právě to, že majorita musí tu rodinu přijmout a nějak s ní komunikovat. Je to fakt o tom, jak majorita přijme Romy, když my jim třeba doporučíme nějakou rodinu, která je fakt slušná, o které víme, že jsou slušní a žijí spořádaný život. A potom když je v tom domě nepřijmou, tak je tam zase ten prohloubený rozdíl mezi nimi. Je to hodně o lidech z majoritní společnosti, jak se k tomu postaví, když mezi ně přijde někdo takový.*“

Změnu si přeje i Aneta a to především v komunikaci: „*...aby vyslyšeli jeden druhého, aby společně něco začali dělat, aby začali spolu na něčem přemýšlet, jak by se dalo co napravit, nebo třeba ne napravit, ale aby někdo přišel s takovým nějakým návrhem, že budou něco spoluvytvářet. A ne jednotlivci, ale spíš nějaká širší skupina lidí. Pokud se spraví ta komunikace, tak si myslím, že by to bylo takový jakoby řešení a kdyby si začli jeden druhého vážit a respektovat*“

Kategorie č. 7 POZITIVA x NEGATIVA

Pojmy: možnosti, rasismus, předsudky

Při rozhovorech mě zajímalo, co Romové považují na vzájemném vztahu s majoritní společností za pozitivní a co naopak za negativní. Většina z nich uvedla, že majoritní společnost dává Romům příležitosti a motivuje je. Negativně pak shledávají rasismus a předsudky, které jim naopak v jejich rozvoji a možnostech brání a díky nimž Romové ztrácí své sebevědomí a sebedůvěru.

Martin: „*Pozitivní je podle mě to, že nám ta společnost otevírá dveře a možnosti, ale většina Romů to nevidí a nechce vidět. Negativní je podle mě rasismus a jemu podobný organizace, který nás každé den ohrožují. No a pak taky vzájemný předsudky z obou stran. Přijde mi škoda, že se vlastně nenašel člověk, kterej by dokázal nějak organizovat Romy a vést je taky k něčemu.*“ Dále uvedl: „*Podle mě by si ale i Romáci měli v něčem vzít z bílejších příklad, ne furt jenom čekat, kdo jim co dá. Někdy se zas třeba ani nedivím, že nás tak odsuzují. To, že seš Rom a nevezmou tě do práce, to hnedka neznamená, že důvod je tvoje barva. Tuto zkušenost sem třeba já nikdy neměl, já sem si vždycky práci našel fakt v pohodě, bez problému.*“

Stejně tak i Aneta vnímá pozitivně možnosti, které se jí od majoritní společnosti dostávají: „*...to, že mi jako někdo dokáže ukázat tu cestu, kudyma jít, kam až můžu jít, protože chci taky něčeho třeba dosáhnout. A třeba si myslím, že na něco mám a že mě někdo nesráží na zem. A ty negativní, to je zase obráceně, jo. Že vás někdo srazí úplně na kolena, nebo si myslí, že vás srazí a ono to nejde. A s tímto já bojuju celý život, jo, že se ještě snad nikomu nepodařilo, že by mě na ty kolena srazil, anebo prostě abych se něčeho doprošovala. Pořád má nějaký to svoje já, který si chci udržet. A to možná taky díky tomu, protože vím, že nějaký ten bílej by se tady o to mohl pokusit anebo se o to snaží. Tak proto si chci udržet to svoje já.*“

Dále uvedla: „*...pokud by se to otočilo k tomu, že fakt najdeme nějakou společnou řeč a ne jenom třeba teď já jako s váma, ale i ten Rom, kterej je třeba z té ubytovny, tak třeba s někým z těch gádžů, z té trošku vyšší úrovně. No, pokud se s tím nebude nic dělat, tak to bude čím dál horší.*“

Stejně tak i Barbora uvedla, že ji v zaměstnání hodně lidí podporuje (majoritní společnost) v jejím rozvoji, především v rozvoji své vzdělanosti.

Tomáš: „*Pozitiva nejsou vidět, jen málo, a člověk je musí hledat, jsou to spíše konkrétní akty konkrétních lidí, například úsměv v šalině. No a negativa, hlavně diskriminace v bydlení, vzdělání, lékařství, pak taky nerovný přístup ke vzdělání, ale i rasismus ze strany Romů.*“

I Vladimír ve své odpovědi zmínil rasismus a předsudky, naopak ocenil snahu státu o řešení romské otázky: „*Tak pozitiva vidím v tom, že se stát konečně začíná zajímat o problémy Romů a snaží se je nějakým způsobem řešit. Negativně vidím předsudky a rasismus. Myslím si, že kdyby gádžové trochu víc Romy poznali, tak že by třeba taky*

změnili názor, ale oni ani nemají zájem nás nějak poznat, nebo se s náma bavit a tak. Hážou nás prostě furt všechny do jednoho pytle, ale to děláme i my Romové, většina z nás taky moc nemá zájem se dávat do řeči s Čechama, ale zase jak kdo, no. Jako je to hrozný, jak se na nás všichni dívají, to aby sme se pak báli vylezt z baráku, nepouští nás někdy ani do hospody, hnedka je problém, že je tam cikán. Když jdeš do obchodu, hned je za tebou ochranka, jestli nekradeš, ale proč? Kradou snad aji bílý.“

7 ZÁVĚR VÝZKUMU

V praktické části této práce jsem se snažila zjistit, jaký je vztah Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti. Ráda bych zdůraznila, že zjištěné výsledky nelze zobecňovat na všechny Romy žijící v této lokalitě, nicméně výsledek rozhovorů pěti dotazovaných Romů je myslím přínosný a zajímavý.

Z rozhovorů vyplynulo, že vztah dotazovaných Romů k majoritní společnosti není zcela ideální, avšak všichni respondenti se o tento vztah zajímají a mezi majoritní společností mají přátele, se kterými je jejich vztah naprosto v pořádku. Většinou se však jedná o jednotlivce.

Příčinu negativního vztahu respondenti shledali již v dětství, kdy se romské dítě, které vyrůstá v sociálně vyloučené lokalitě, nestýká s dětmi z majoritní společnosti. Pokud se v pozdějším věku do tohoto kontaktu dostane, je většinou velmi překvapeno, že ho děti nepřijímají. Respondenti často uváděli vlastní zkušenosti z dětství, kdy měli už během školní docházky problémy se začleněním mezi děti z majority. Dle dotazovaných Romů je problém již ve výchově českých rodičů, které odmala své děti vychovávají k odstupům k odlišnostem, převážně tedy Romům. Tato první zkušenost romských dětí s majoritní společností dle respondentů pak ovlivňuje jejich budoucnost, především co se týče vzdělání. Téměř všichni respondenti uvedli, že majoritní společnost poskytuje Romům obrovské možnosti vzdělání, které však Romové dostatečně nevyužívají. Romové se cítí být předem odsouzeni, proto se většina z nich ani nesnaží o lepší vzdělání. Vzdělání vnímají jako velice důležité pro majoritní společnost.

Další příčinou negativního vztahu Romů k majoritní společnosti je také nedůvěra, o které respondenti hovořili. Důvodem je jednak romská historie, kdy byli Romové většinovou společností neustále vyháněni, pronásledováni a často bezdůvodně trestáni a zabíjeni, dále pak předsudky majoritní společnosti vůči Romům, se kterými se setkávají v každodenním životě. Respondenti vyjádřili lítost nad tím, že jsou předem souzeni, aniž by je někdo blíže poznal, nebo alespoň měl snahu poznat. Pokud již někdo z majoritní společnosti vyjádří pozitivní vztah k Romům, většinou jde pouze o jednoho konkrétního člověka. Co se týče předsudků, dle respondentů zde sehrávají svou velkou roli média. Ty podle nich ukazují převážně negativní obraz romského etnika, což respondenty velmi znepokojuje. V médiích si respondenti všímají také toho, že Romové jsou jednou z menšin, která je většinovou společností vnímána vůbec nejhůře ze všech.

Předsudky však dle respondentů mají i Romové vůči majoritní společnosti a to především ti, kteří žijí pohromadě, většinou v sociálně vyloučených lokalitách. Jsou přesvědčeni o tom, že majoritní společnost je automaticky nepřijme a že je považuje za méněcenné. Romové nemají příliš zájem o kontakt s většinovou společností, mají neustále tendence držet pohromadě. V jednom z rozhovorů dokonce padlo, že i Romové jsou rasisti.

Respondenti pociťují ztrátu svého romství, svých hodnot, tradic a tradičního způsobu života a to především vinou majoritní společnosti, která je dlouhodobě a neustále nutí k integraci. Respondenti vyjádřili vděk za příležitosti a pomocnou ruku, kterou jim majoritní společnost poskytuje především v rámci vzdělání a zaměstnání, avšak podle některých je cenou za integraci naprostá ztráta jejich tradičního způsobu života.

Téměř všichni respondenti vyjádřili znepokojení nad současným vztahem Romů k majoritní společnosti a také obavu z neisté budoucnosti. Za velmi pozitivní shledávají velké příležitosti, které jsou Romům nabízeny, především co se týče vzdělání. Pozitivně vnímají také to, že se členové majoritní společnosti snaží otevírat Romům cestu k lepší budoucnosti. Respondenti také uvedli, že děti, které vyrůstají v sociálně vyloučené lokalitě, ve většině případů, nevidí pracovat rodiče a své blízké a nemají tak možnost žádného srovnání. Důsledkem toho je pak jejich nezájem o vzdělání a kvalifikaci na trhu práce.

Romové uvedli, že majoritní společnost vnímají jako velmi cílevědomou, což jim u jejich vlastního etnika schází. Respondenti si přejí, aby romské děti dosáhli dobrého vzdělání a nemuseli čelit rasistickým narážkám od svých spolužáků. Uvědomují si, že i Romové by měli majoritní společnost respektovat a přijímat její hodnoty a alespoň částečně se snažit přizpůsobit. Respondenti shledávají velký nedostatek tohoto vztahu ve vzájemné komunikaci, majoritní společnost a Romové podle nich nenachází společná témata.

Pozitivní vizi budoucnosti shledávají právě ve vzájemné komunikaci, kdy by se nejen majoritní společnost, ale i Romové podíleli na řešení znepokojivé situace. Dle respondentů záleží však také na majoritní společnosti, jak Romy dokáže mezi sebou přijmout a zda jim pomůže znovu získat jejich ztracenou sebedůvěru.

ZÁVĚR

O problematiku romské menšiny se zajímá celá řada odborníků. O jejich historii, kultuře, tradicích a odlišném způsobu života bylo vydáno množství publikací, i tak však Romové dodnes žijí převážně na okraji společnosti. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký je vztah Romů, kteří žijí v sociálně vyloučené lokalitě v Brně k majoritní společnosti. Sociální pedagogika se zabývá nejen zkoumáním prostředí a především jeho vlivu na vývoj jedince, ale také sociálně znevýhodněnými skupinami, mezi které Romové v České republice nepochybně patří. Díky své společenské a životní situaci by se dalo říci, že Romové jsou segregovanou skupinou obyvatel.

Osobně si myslím, že je velká škoda, že majoritní společnost nemá větší snahu o poznání a hlavně pochopení romské kultury a specifík této etnické menšiny. Osobně znám několik Romů, jak jsem již zmínila, dlouhodobě jsem s nimi i jako dobrovolník pracovala a musím říci, že vždy s velkým nadšením poslouchám jejich životní zkušenosti a moudra, převážně starších Romů. Právě tuto neznalost jejich kultury považuji za zdroj většiny problémů a nepochopení. Oni opravdu žijí, jak sami říkají, ze dne na den a spoustu věcí a událostí prožívají daleko emotivněji a silněji, než majoritní společnost. Myslím si, že vzájemně bychom se od sebe mohli mnoho naučit, k tomu je však zapotřebí vzájemné pochopení a tolerance. Je škoda, že většina Romů dnes využívá státní pomoc a nemá snahu se svým přičiněním podílet na zlepšení vlastní budoucnosti. Těžko říci, zda je to chyba Romů, nebo spíše systému, který je v České republice nastaven.

Práce je rozdělena do dvou částí – části teoretické a části praktické.

Teoretická část se zabývá především postavením Romů v majoritní společnosti a to v historii, která je velmi dojemným příběhem kočovníků, kteří vlastně nikdy nikam nepatřili a pokud se někde objevili, většinou byli vyháněni, trestáni a zabíjeni. Další kapitulu jsem věnovala sociálnímu vyloučení Romů v Brně. Život v těchto lokalitách a jejich prostředí je velmi specifický, nejen pro děti, které v nich vyrůstají. Romové v těchto lokalitách žijí pohromadě, zcela odloučeně od většinové společnosti, která se zase podobným lokalitám a jejich obyvatelům raději vyhýbá, čímž se vzájemná propast mezi Romy a většinovou společností prohlubuje. Zmínila jsem zde také problematiku vzdělávání, zaměstnání, bydlení, diskriminace a rasismu.

Poslední kapitulu teoretické části jsem věnovala vztahu Romů k majoritní společnosti, kde pomocí dostupné literatury popisují, jak Romové vnímají majoritní společnost a kdo jsou

pro ně Gádžové, jak sami říkají. V kapitole jsem také zmínila, co je Romům majoritní společností nejčastěji vytýkáno.

Praktická část práce se věnuje vztahu Romů z brněnské sociálně vyloučené lokality k majoritní společnosti.

Rozhodla jsem se pro kvalitativní výzkum, který jsem realizovala pomocí rozhovorů s pěti Romy, žijícími v brněnské sociálně vyloučené lokalitě. Stanovila jsem si 6 základních otázek, které se týkaly toho, jak Romové vnímají majoritní společnost, zda se o vzájemný vztah zajímají, co považují za pozitivní a co naopak za negativní na tomto vztahu a co podle nich jejich vztah k majoritní společnosti nejvíce ovlivňuje.

Z rozhovorů vyplynulo, že Romové sice mají mezi majoritní společností i kladné vztahy, obecně však tento vztah vnímají spíše negativně. Dvě respondentky nejen bydlí, ale také pracují jako terénní sociální pracovnice právě v již zmíněné lokalitě, takže denně přichází do styku s Romy, kteří žijí v „brněnském Bronxu“ a tak jsou velmi silně zasazeny do této problematiky. Důvodem negativního vztahu Romů k majoritní společnosti jsou dle dotazovaných především předsudky ze stran majoritní společnosti, na kterých mají velký podíl média. Dle respondentů majoritní společnost Romy odsuzuje bez jakékoli snahy o jejich poznání a svým neustálým apelem na integraci Romů je připravuje o jejich romství. Stejně tak se k tomu dle respondentů staví i Romové. I když dostanou nabídku lepšího bydlení a možnost zaměstnání, raději zůstávají v sociálně vyloučené lokalitě, protože tam se cítí v bezpečí a jsou mezi svými.

Negativně vnímají rasismus a útoky, kterým čelí romské děti ve školách a díky kterým tak nejsou motivovány k dalšímu sebevzdělávání. Respondenti také zmínili, že děti, které žijí v této lokalitě, většinou jen velmi málo přichází do styku s majoritní společností, tím pádem je jim tato společnost cizí. Stejně tak i vztah Romů, kteří žijí v této lokalitě je podle nich spíše zdrženlivý a nedůvěřivý, uvedli, že i Romové mají vůči majoritní společnosti předsudky a cítí se být předem odsouzeni.

Uvědomují si také neochotu Romů přizpůsobit se systému a komunikovat s majoritní společností. Velmi negativně respondenti hodnotili nezáměr Romů o vzdělání, které je jim majoritní společností nabízeno. Z rozhovorů dále vyplynulo, že přání respondentů je především vzájemná komunikace a tolerance, dále pak spoluvytváření řešení dané situace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DANIEL, Bartoloměj. Dějiny Romů. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. ISBN 8070673958.

DAVIDOVÁ, Eva. *Cesty Romů*. Olomouc: 2004. ISBN 80-244-0524-5.

DEMETER, František. Kaskero Del feder – Čí Bůh je lepší, Romano džaniben, č. 12,1997. s. 24–28

FAFEJTA, Martin. Problémy sociálního soužití v praxi sociální práce. Olomouc: 2013. ISBN 9788024435619.

FRASER, Angus M. Cikáni. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 807106212x.

GEJZA, Demeter. Slovo dvěma romským novinářům. In: Hubschmannová Milena Můžeme se domluvit. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 8024404966.

HUBSCHMANNOVÁ, Milena. Bibliografie romské literatury in Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.

HÜBSCHMANNOVÁ, Milena. Můžeme se domluvit. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0496-6.

JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT. Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, 2005. ISBN 80-903510-1-8.

JAKOUBEK, Martin. Cikáni a etnicita. Praha: Triton, 2008. ISBN 9788073871055.

Katalog ke stálé expozici muzea romské kultury, *Příběh Romů*, 2012. ISBN 978-80-86656-21-2.

KAŠPAROVÁ, Irena a Štěpán RIPKA. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice - moravské lokality. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita v Brně, katedra sociologie, odbor sociální antropologie, 2008. ISBN 9788087041567.

KENRICK, Donald a Grattan PUXON. Cikáni pod hákovým křížem. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 8024400480.

LACKOVÁ, Elena. Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Praha: Triáda, 2010. ISBN 978-80-87256-206.

LISÁ, Helena. Romové v České republice. Praha: Sociopress, 1999. ISBN 8090226078.

MAŇÁK, Josef. Kapitoly z metodologie pedagogiky. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1031-2.

NAVRÁTIL, Pavel. Romové v české společnosti. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787418.

NEČAS, Ctibor. Romové v České republice včera a dnes. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 8024404974.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Romové na Brněnsku v letech 1945 – 1958. Bulletin Muzea romské kultury 16/2007 Brno. ISBN 978-80-86656-13-7.

PRŮCHA, Jan. Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum. Praha: 2001. ISBN 80-85866-72-2.

PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3469-6.

ROUS, Jiří. Romové - vhléd do problému. Brno: Katedra sociální pedagogiky, 2003. ISBN 80-866-3303-9

ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782505.

STRAUSS, Anselm L a Juliet M CORBINOVÁ. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-x.

SUTHERLAND, Anne. Romové - neviditelní Američané. Praha: Romano džaniben, 2014. ISBN 978-80-905833-0-6.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.

ŠOTOLOVÁ, Eva. Vzdělávání Romů. Praha: Grada, 2001. ISBN 8024702770.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÍŠEK, Petr. Romové ve městě. Praha: Socioklub, 2002. ISBN 8086484017.

ŽIŽLAVSKÝ, Martin. Metodologie pro Sociální politiku a sociální práci. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3110-7.

Zpráva o stavu rasismu, xenofobie a antisemitismu v České republice v roce 2006. Člověk v tísni v rámci projektu RAXEN (European Racism and Xenophobia Information Network). Praha, 2006

Internetové zdroje:

Články. idnes.cz: *Trasa pochodu extremistů Brnem se změnila. Odpůrci na ně číhali.* [online] ©2011. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/trasa-pochodu-extremistu-brnem-se-zmenila-odpurci-na-ne-cihali-pb8-/domaci.aspx?c=A110501_121952_brno-zpravy_dmk

Články. idnes.cz: *Pochod Brnem bude setkání neonacistů, tvrdí iniciativa. Akci nezabrání.* [online] ©2011. Dostupné z: http://brno.idnes.cz/pochod-brnem-bude-setkani-neonacistu-tvrdi-iniciativa-akci-nezabrani-1jb-/brno-zpravy.aspx?c=A110428_154558_brno-zpravy_bor7

Články. idnes.cz: *Ombudsmanka Šabatová: Romové si u mě nestěžují, jsou rezignovaní.* [online] ©2014. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-ombudsmankou-annou-sabatovou-f1f-/domaci.aspx?c=A141007_152758_domaci_zt

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P1: Rozhovor s respondentkou Barborou

PŘÍLOHA P2: Rozhovor s respondentem Martinem

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S BARBOROU

1. Jaký je podle vás typický Čech?

Myslím, že jsou cílevědomí, že mají daný svoje cíle a jdou si za nimi, což na nich obdivuji, mají tendenci, že když jsou vzdělaní rodiče, tak ty děti jsou taky vzdělaný a je to tak po generace, no a to mi u nás v našem národě chybí ta vzdělanost a chtíč té vzdělanosti. Jsou taky šetřiví – umí ušetřit, což my Romové moc neumíme, jsme víc spontánní, žijeme ze dne na den, ale zase mi u Čechů chybí, že si neumí užít a že neprožívají některý věci, který my prožíváme úplně jinak, než oni. Jsou strašně ovlivnění předsudky, např. já stojím v obchodě před pokladnou, mám nákup a přede mnou někdo stojí, tak když se otočí a vidí, že jsem Romka, tak si stáhne kabelku a to mě vždycky úplně na doraz uráží, to mě vždycky dostane. A vůbec tady tohle, že mají předsudky, že Romové kradou. Je to spíš můj neutrální postoj, ale přijde mi na Češích, že jsou hodně zásadoví a že se těch zásad drží, někdy to obdivuji, ale někdy mi to přijde takový až nelidský. I ve výchově dětí ... těm dětem se něco zakáže a přesto vlak nejede a ten rodič to dokáže vydržet a odepřít tomu děcku a to já třeba nedokážu. Já to třeba hodně cítím na svých dětech, protože oni vyrůstají blbě, protože my jsme se integrovali do majority a já žiji život jako Čech a někdy mě to úplně zaráží, že jsem možná ztratila všechno to romství, co bych měla mít a někdy si říkám, že tolik věcí z toho co dělají Romové už já nedělám. Moje děti jsou vychované slušně, aby žily spořádaný život, jsou vychované tak, že jsou jiní, než ti ostatní a v momentě, kdy nastoupily do školy a viděly, že ty děti na ně reagují tak, že jsou jiní, tak mě to začalo vadit. Říkala jsem si, proč Češi takhle svoje děti už v té školce vychovávají? Oni útočí na moje děti, protože jsou Romové, i když moje děti nikdy nic neudělaly. Ta výchova Čechů k Romům je už odmalinka taková, že je to jenom něco špatného. A pak si to ty děti vryjí do paměti, takže už je to špatný, zlý a to právě hodně ovlivňuje náš život, život mých dětí. Nese se to s nimi už odmalicka, někdo na ně pořád ukazuje, že jsou jiní a hlavně, že jsou špatní. Tak to se mi na Češích nelíbí, protože já svoje děti učím to, že i když je někdo jiný, tak není špatný a děti mají vrytý do paměti, že se nemají nikomu posmívat. A že když se posmívají ostatní děti, neznamená to, aby se smály taky. Já hodně řeším tu výchovu a chybí mu to u těch českých rodičů. Neříkám ale, že to dělají všichni, to samozřejmě ne. To je asi všechno.

2. Zajímáte se o současnou situaci mezi Romy a majoritní společností?

My jsme se teď hodně bavili o tom, jak to ovlivňují média. V médiích je v podstatě ukazován hlavně ten negativní obraz, ale když je něco pozitivního, tak to tam ani není, nebo to není podaný tak výrazně, jako to negativní. Na druhou stranu si ale říkám, že majorita stejně slyší jenom to špatný. A myslím si, že to neslyší jen na Romech, ale všechno co je ve zprávách špatného je zajímavý, takže asi tak. Mě hodně vadí, že když se něco přihodí, např. řešili jsme teď jednoho pána, který zdarma nabízel palety, my jsme mu jako „neziskovka“ volali, jestli si je můžeme vzít a on se ptal, pro koho to je, my jsme se představili, takže jsme řekli, pro jakou sociálně vyloučenou skupinu to je a když jsme řekli, že je to pro Romy, tak on že v žádném případě nikomu nic dávat nebude, žádným Romům, a tak dále. Vyjádřil se tak, že ho Romové zbili, když je zaměstnával. A to jsem si hned říkala, že když ho zbili Romové, tak jsou automaticky hned všichni Romové špatní. Kdyby ho ale zbili Češi, to by pro něho byli všichni Češi špatní? Nebyli. Jako zase by je neodsuzoval a ty palety by jim dal. A to je podle mě problém Čechů. Jeden Rom ti ublíží a všichni Romové jsou špatní. Ale kdyby ti vykradl obchod Čech, tak se na to dívají úplně jinak. Je v tom obrovský rozdíl. Nevím, jestli si ty lidi vůbec uvědomují, jak tu jednu skupinu vylučují. Ten jejich národ je vždycky dobrý. Já taková nejsem. Myslím si, že když Romové udělají něco špatně, tak by za to měli jít před soud a dostat trest. Všichni Češi mají předsudek, že Romové jsou vždycky ti diskriminovaní a že jsou zbaveni veškerého svého trestu a to já si nemyslím. Já jsem pro, aby všichni Romové byli po právu potrestaní, když dělají nějaký zločin. No ale to Češi nevidí a vůbec si neuvědomují, jestli by taky nenáviděli svůj národ, kdyby jim něco udělal. Ale Romy nenávidí všechny.

3. Jaký je podle Vás obvykle vztah Romů k majoritní společnosti?

Romové mají už odmalička vsugerované od majoritní společnosti to, že jsou špatní. A pak v tom vlastně žijí a jsou špatní, protože jsou majoritou viděni zle. Mně se často stává, že mně to brzdí v mém rozvoji. Předem si řeknu, že kdybych si hledala práci na jiném místě, za lepší peníze, protože mám nějaké vzdělání, které bych chtěla uplatnit, tak i přes všechny své zkušenosti a sebevědomí to u mě vždycky zabrzdí pohled majority. Že při tom „výběrku“ se na mě zaměstnavatel prostě bude dívat, že jsem Romka. Ty vztahy jsou už od narození špatný a možná to, jak se k nám majorita chová, dost brzdí rozvoj Romů. V práci máme klienty, kteří říkají: „Já bych šel do lepší školy, ale stejně mě nikdo nezaměstná.“ Už sami rodiče, když jim radíme, ať dají svoje děti na lepší školu, na lepší základku, do lepší mateřské školky a ne do těch segregovaných škol, tak se ptají, na co jim to bude, když

je stejně nikdo nezaměstná. Stejně budou bez práce, Češi jim prostě práci nedají. Takže oni v tom žijí a jsou v tom zakotvení, že to tak je. Myslím si, že je to vina majority. Když se mi stane, že na mě začne mluvit Čech a je na mě milý, tak jsem úplně v údivu, šťastná a překvapená, jak se ke mně ten člověk mile chová. A to mě třeba vůbec nezná. Ještě mě napadá... Já teď bydlím v romské lokalitě, ale mám se stěhovat do domu, kde bydlí samí Češi. A já jsem z toho trošku frustrovaná, jak mě přijmou. Mám fakt obavy z toho, že si na mě budou ukazovat a dávat stížnosti na úřad, že tam Romy nechtějí. Takže z toho mám obavy, i když vím, jak se bránit. I když se mi ten byt líbí a těším se tam, tak mám strašný strach. A takové zkušenosti máme i s klienty. Když jsou v baráku Češi a má se tam stěhovat romská rodina, tak je to hned strašný problém. A to se ta rodina chová slušně, nic se tam neděje, stejně si najdou sebemenší záminku, aby sepsali petici a dali ji na úřad a aby té rodině nebyla prodloužena smlouva. Češi často o někom říkají, že on je ten „dobřej Rom“ a s ním se budou bavit, ale jen s ním, protože jenom jeho znají. A jen on je normální, on je výjimka, ale tamten už ne.

4. Chtěl/a byste něco změnit na vztahu mezi Romy a majoritní společností?

Já bych chtěla, aby tady nebyl takový rasismus, třeba na těch školách, jakože aby nenadávali těm dětem, že jsou cigáni a tak, ale že když už tam ten člověk je, aby nás jakoby přijali, že když vidí, že chce studovat, tak aby nám jakoby umožnili vlastně to studium a aby nebyl rasismus jakoby takovej, když prostě já člověku nic neudělám, tak mi nemusí nadávat do cigánů. A pak diskriminace, to je vlastně taky taková věc, jakože která nám snižuje to sebevědomí a že se potom ten člověk cítí méněcenný a to pak vlastně jakoby pokračuje dál v tom, že ti Romové si vůbec nevěří a že se cítí zatraceni vlastně a proto se pak chovají tak. Nejhorší je, že jak Romové reagují útočně na tu diskriminaci a jak se s tím sžívají, tak že to berou jako normální věc. Češi je prostě naučili, že to tak je a oni to tak prostě berou. My jsme třeba hodně chtěli, aby si Romové žádali byty v jiných lokalitách, ne v těch vyloučených, kde bydlí. A to je taky strašný problém. Oni nechtějí jít bydlet mezi Čechy a být mimo tu svoji lokalitu, mají obavy z toho, jak je ten dům přijme. To je v podstatě stejný to co já. Češi si mezi sebou na Romy nikdy nezvyknou a nemůžou je přijmout, protože oni tam vlastně nejsou. Oni jsou zvyklí žít v tom seskupení své komunity a neví, co je čeká. Třeba to tam bude lepší, jsou i případy, kdy se dostanou někam jinam, ale pak se odtrhnou od romské společnosti. Mám jeden příklad z praxe, kdy klientka šla bydlet do Řečkovic a strašně tam nechtěla, ale ti sousedi v domě, vlastně Češi, ji tak přijali, že ona potom sama přišla a řekla, že se od nich naučila tolik věcí, že ten svůj

život začala brát úplně jinak. Teď chce, aby její děti vystudovaly, aby měly jinou životní úroveň, než kterou měly tady v této lokalitě. Takže ty pozitivní příklady z praxe tam jsou. Ale je jich strašně málo. A to je právě to, že majorita musí tu rodinu přijmout a nějak s ní komunikovat. Je to fakt o tom, jak majorita přijme Romy, když my jim třeba doporučíme nějakou rodinu, která je fakt slušná, o které víme, že jsou slušní a žijí spořádaný život. A potom když je v tom domě nepřijmou, tak je tam zase ten prohloubený rozdíl mezi nimi. Je to hodně o lidech z majoritní společnosti, jak se k tomu postaví, když mezi ně přijde někdo takový. Říkám si, jakože já když třeba ta generace mých dětí, jo, jakoby jak bude vyrůstat, že to prostě se bude posouvat, jakože od té mojí generace, kdy já sem byla v letech třeba svých dětí, se to neskutečně prostě ta doba a všechno, všechny ty vztahy posunulo nejmíň snad o 200 procent, je to úplně horší a tak si říkám, jakoby že třeba až budou moje děti dospělý, tak jako jaký ty vztahy budou? Protože už teď jsou mezi těma děckama ve škole šílený vztahy. A třeba když já sem chodila do školy, tak ty vztahy byly úplně někde jinde, ale totálně jako. Jestli ty vztahy budou takhle pokračovat, tak fakt nevím, co se tady stane, třeba za 20, 30 let.

5. Co podle Vás nejvíce ovlivňuje postoj a vztah Romů k majoritní společnosti?

Oni si myslí, že už budou předem majoritou odsouzeni, i když to tak nemusí být. I když ten předsudek tam je. Já si myslím, že Romové dělají chybu v tom, že se vždycky tak „skupinkujeme“. Vždycky se chceme odtrhnout od těch ostatních, od těch Čechů. Vždycky držíme při sobě a to si myslím, že je chyba, že bychom se měli sloučit a pracovat, pokud nám oni otevírají tu možnost být s nimi. My se od nich pořád distancujeme a to je špatně. Já si myslím, že když už máme tu možnost, tak bychom se měli víc prosadit v majoritní společnosti a udělat něco společně. Pořád máme tendence držet u sebe a být spolu a to si myslím, že je někdy na škodu. Už jsem si víckrát všimla, že když jdu na nějaké školení a sejde se nás tam víc Romů, tak že se zase „skupinkujeme“, ale myslím si, že je to pořád ta obava, takový ten předsudek, že nás nepřijmou, nebo že si o nás budou myslet něco špatného. Ale zase jsou Češi, co za námi přijdou, protože si s námi chtějí vykládat, ale vždycky čekáme, že oni udělají ten první krok. Někdy když jedu tramvají a nastoupí třeba skupinka Italů a teď začnou strašně řvát, v ten moment já si řeknu, že všichni ti Češi co tam sedí... asi je to jakoby štve, je to vidět, že je to štve, ale nikdo necekne, jo, neřekne nikdo nic, že jsou hluční nebo tak. Ale v momentě, kdy nastoupí skupinka Romů a baví se nahlas, tak to tomu Romovi hnedka vpálí, že má držet hubu, že je to tramvaj, že tady mají být potichu. Ale i když jsou to Italové a nerozumí jim, tak prostě neceknou nahlas česky,

že tam řvou. A to je fakt vidět, že ti Češi jsou vytiženi jenom na ty Romy, jakože vyloženě jim fakt vadí a to mě vždycky jakoby zaráží. A někdy si říkám, že i v latinské Americe jo, tady ty skupiny lidí jsou všichni takový hlučnější a žijí naplno, zpívají si v ulicích a takhle, ale tady v tom Česku si to prostě člověk nemůže dovolit. Ti Češi to nemají rádi. A já si pak často říkám, kdo je tady potom divnej na té planetě? My, nebo vy? Že prostě všude to tak je, ve všech státech jsou ty lidi takový, vidíš to v televizi třeba, jak ty lidi žijí, jakým stylem a způsobem života a takhle. A zase si říkám, že skoro všechny ty národy jsou podobný nám, ani ne tak vám.

6. V čem shledáváte pozitiva a v čem negativa vztahu mezi Romy a majoritní společností?

Já si myslím, že v tom pozitivu je vždycky něco negativního a zase naopak, jo. Že je to takový půl na půl, jo. Já třeba shledávám pozitivum to, když mě jakoby třeba i v práci hodně lidí podporuje, jakoby Češi v tom, abych se nějak rozvíjela, abych rozvíjela to svoje vzdělání, jo, tak to od nich vnímám jakoby pozitivní. To, že mě motivují k tomu a nějak mi dávají šance jakoby se nějak prosadit a prostě udělat něco pro sebe a nevzdávat jakoby ty svoje cíle a ty svoje práva. Tak to vidím jakoby pozitivní. My si za spoustu věcí můžeme sami tím, že jakoby nijak nebojujeme za ty svoje práva. Romové si za to můžou sami a mě přijde, že jsou Romové takový zbabělci trochu jo. Že prostě nemají majetek, víc historie, jakoby že nikdy neměli svoje pozemky, nikdy se nebránili, od začátku kočovali, jenom žebrali a prosili se o něco, ale nedokázali si obstát tu svoji pozici, třeba tady v té České republice. To, co se ukotvilo, už v té minulosti, se pořád s náma táhne, že jsme nebojovali třeba za nějaká svoje práva. Třeba když někdo mohl mít majetek, mohl mít nějaký postavení, ale nikdo nikdy za to nebojoval. A to se v nás ukotvilo a táhne se to vlastně už po ty generace, že jsme takový, že se smíříme s tou bídou, bídou v jaké žijeme a nedokážeme bojovat za svoje práva. I když my v práci bojujeme za to, že je třeba někde diskriminace a říkáme Romům, aby bojovali a dali třeba námět k soudu, tak oni prostě ne, oni nebudou bojovat sami za sebe a nic neudělají. A to mě přijde, že jsou takový zbabělci. Jakože obdivuju i ty muslimy, jakože se dokážou obětovat pro ten svůj národ, nechat se zastřelit, zabít, udělat všechno pro to, aby si ten jejich národ prosadil svoje. Ale my ne, my jsme vždycky byli takový stáhnutí. A my jsme ti chudí, ti vyloučení a nebudeme s tím nic dělat. A to je právě třeba to, co by nás posunulo dál, žejo. Mě třeba teďka štve, že my máme takový možnost, všichni Romové mají takový možnosti jít studovat prostě, že máme otevřených tisíc milionů věcí jakoby, že máme všechno na dosah, že když to vezmu třeba

nějaký jiný státy, jakoby ty chudý, tak třeba ty Romové vůbec nemají takový šance, jak my máme. Máme tady různé fondy nadační, jo, takže všichni Romové prostě můžou vystudovat vysokou školu a dělat prostě věci a oni to nevyužívají jo, a to mě jakoby úplně na té naší generaci šťve. Mně přijde, že to spíš jakoby upadá u těch Romů ten cíl té vzdělanosti, než aby to jakoby stoupalo. A už po kolik let to tak je, jakože je to Romům nabízeno, ale oni to pořád nechcú. A někdy tam je taky ten rasismus a diskriminace v těch jiných školách, jo, jakože my třeba když máme studenta, kterej je, jakože na nějaké lepší škole, takže on je sám Rom ve třídě a oni mu samozřejmě nadávají, takže on se stama stáhne z té lepší školy, jenom proto, že mu někdo jakoby nadává a jsou tam ty rasistický urážky. A to třeba jakoby taky hodně brání tomu postupu té vzdělanosti a pak samozřejmě skončí všichni tady na Vranovské, my tomu říkáme „Šťukárna“. Tak tam vždycky všichni skončí jenom proto, že jsou tam Romové, že jsou tam lidi z jejich národa a všichni se tam cítí bezpečně a asi dobře. To máme teďka strašně moc takových případů v práci vlastně. A to je si myslím jakoby špatně. Já sem třeba taky byla jako sama Romka na střední škole, jo a taky tam měly děcka, jakože kecy na mě, že sem Romka, ale já sem s tím třeba bojovala a nevzdala jsem se a chtěla jsem tu školu dokončit i přes to všechno, co tam třeba bylo. No ale prostě teďka to tak jakože upadá, asi i ty rodiče, jakože kdyby ty rodiče do toho nějak zasáhly a prostě řekly tomu svému dítěti, že na té škole zůstane, tak samozřejmě by to to dítě dokončilo, ale není tam ta podpora těch rodičů a to si myslím taky, že je hodně špatně. Já jsem to měla celý život tak, že my jsme čtyři sourozenci, my jsme jakože vystudovali a teďka my jsme bydleli v tom maloměstě, v té části kde jsme bydleli v rodinném domku mezi Čechama a tam byla i jedna sociálně vyloučená lokalita, kde bydleli Romové, jakože víc rodin a já když sem jakože chodila na základku a pak na tu střední, tak se na mě všichni Romové dívali, jakože já jsem ta chytrá, ta co má všechno, protože rodiče se jakoby starají, takže my jsme byli takový ty VIP, co mají všechno. Moji rodiče oba pracovali a oni se tak na mě dívali a já jsem si jako ale všimla, že oni by semnou jakoby chtěli mluvit, chtěli by se semnou bavit, a já s nima samozřejmě, ale my jsme obě dvě ty strany měly takovej odstup, protože já jsem si myslela, že oni se semnou nechcú bavit a oni si zase říkali, že se semnou nemůžou bavit, takže tam byl takový odstup z obou stran, ale byla to v podstatě jenom obava navázání toho kontaktu. A tak to bylo, jakože pořád, jakože my čtyři sourozenci jsme byli někdo jinej, jakože nás tak brali. A já sem vlastně potom celý život žila tak, jakože jsem se prostě přidala k té majoritní společnosti, jo, že jsem prostě byla jiná a vedla jinej život, než Romové a teďka si říkám, že ta majoritní společnost mě vlastně

donutila jakoby úplně nebyť Romkou, že já prostě už úplně žiju takovej ten život, jakože priorita je vystudovat, mít děcka, dobrý život, peníze a já nevím co všechno a mít všechno hezký a dobrý a co nejlepší a už se někdy úplně zapomínám bavit, jakože moje děti už neumí romsky pořádně, že my mluvíme doma jenom česky a že ta kultura romská se úplně jakoby ztrácí. A já sem úplně našťvaná jakoby sama na sebe vlastně, ale zas na druhou stranu si říkám, že moje děti musí být vzdělaný a musí být chytrý, aby prostě měly, aby zapadly do té skupiny, aby se někam dostaly, a prostě bez toho nebudou mít pořádněj život. Ale neměly by ztratit to romství. Takže mojeho syna, když se jakoby zeptáte, jestli je Rom, on v pěti letech jakoby jedné kamarádce odpověděl, že tak napůl. Že on asi vidí, jak majoritní společnost vnímá, že Romové jsou špatní a on ví, že není špatnej, takže se necítí být takovým, jakože pravým Romem. A to už tam je v něm zakořeněný. On bude chytrej od mala a dal si ty věci dohromady a prostě teďka jakože je Rom, ale ne úplně takovej typickej. A to je právě to, že já vím, že on bude žít takovej ten život, že bude z té svojí skupiny, ze skupiny těch Romů takovej ten vyloučeněj. Já to vím, že to tak bude. A to mě mrzí a říkám si, že mě ta majorita úplně okradla o ten můj národ jakoby, o ty naše hodnoty, že sem úplně okradená o tom být Rom. Třeba já sem tak byla svými rodiči vychovávaná, moji rodiče mi vždycky říkali, seš Romka a budeš hrdá Romka a já si říkám, jakože jo, že to mám vsugerovaný v hlavě, že sem Romka a že musím v životě něco dokázat a říkali mi to rodiče, že nesmím být vyloučená a že musím žít jakoby kvalitní a dobrej život. Jenomže ta generace těch mojich dětí už to tak nemá, oni už jsou jakoby zas úplně někde jinde, už jsou posunutí jakoby o krok k té majoritě. Myslím si, že třeba kdyby Romové jakoby nebydleli spolu, pohromadě, tak že už by byla úplně vytracena jakoby ta kultura, i když by se třeba já nevím, snížila kriminalita, možná určitě teda a tady ty věci, tak Romové by zase něco ztratili jakoby ze sebe. Protože by se zase snažili chovat se jako ta majorita v té společnosti. Já mám třeba i klienty, co bydlí ve Slatině, jo rodina v paneláčku, tak oni už si dávají pozor, aby tak neoslovovali, aby sousedi si na ně nestěžovali, že už jakoby i ta oslava těch narozenin, která je u nás prostě úplně, nebo třeba křtiny, to je pro nás velká záležitost, takže už se jakoby stahujou, nebo to radši jdou udělat někam jinam, že už si to jakoby nedělají doma. A to třeba jakoby přichází o to prožití té věci.

PŘÍLOHA P 2: ROZHOVOR S MARTINEM

1. Jaký je podle vás typický Čech?

Pro mě je typickej gádžo ten, kterej chce všeho dosáhnout, tím myslím vzdělání, práci, rodinu. Obdivuju na nich, že dokážou žít jakejsi naprogramovanej život. My Romové jsme jako jiní. Většina z nás nemá nic a taky jako většina využívá stát, ale pro nás je rodina prvořadá. Pro bílý ne, ty si spíš zakládají na tom materiálním světě. Gádžo je podle mě hodně cílevědomej a organizovanej člověk, ale ne až tak moc pro rodinu, jo. Myslím si, že mají vůči nám dost předsudky. Bohužel to fakt vidím všude, v autobuse, v tramvaji, v restauraci, každej se na nás dívá, jak kdybysme byli z jiné planety. Sám osobně mám pár zlejš, ale i dobrejš zkušeností s gádžama. Pamatuju si už ze školky, jak se ke mně děcka chovaly. Odsuzovaly mně a nadávaly, někdy mě i zbily. Když jsme šli někam na procházku a měli jsme vytvořit dvojice, tak já jsem musel jít s učitelkou, protože mi nikdo nechtěl dát ruku. Časem jsem ale vyrůstal většinou mezi Čechy a měl jsem mezi nimi hodně kamarádů a známých, takže chci říct, že ne každej je stejnej. Většinou se mi stává, že když někam přijdu, jako novejš, tak se na mě každej dívá a trvá mu, než mě osobně pozná, dokud mě nezná, nebaví se semnou. Mezi Čechy mám ale teďka hodně dobrejš kamarádů.

2. Zajímáte se o současnou situaci mezi Romy a majoritní společností?

Jo, zajímám se. Týká se to i mně. Myslím, že bílí nám dávají práci a hodně možností, který většina Romů nedokáže využít. Jakože každej má možnost se začlenit a žít slušnej život, ale většina Romů co znám k tomu má špatnej postoj. A nejen gádžové jsou rasisti, Romové taky. Mezi náma je teď hodně špatná situace, obě strany se odsuzuju, ale Romové často nevidí to, že jim je jako dáno dost příležitostí. Mě přijde, že tady ta situace bude pořád horší, protože jen malý procento Romů chce pracovat nějak normálně, na plnej úvazek. No a ti, kteří to zkusí, často taky rychle skončí. A právě tímto kazí pověst slušnejm Romákům, protože když přijde Rom, kterej fakt chce pracovat a začlenit se, tak si lidi řeknou „Ach Bože, zase cikán, to dopadne.“ To říkám z vlastní zkušenosti, ale ne vždy to tak musí bejt. Jestli se Romové nebudou snažit aspoň částečně začlenit do systému, tak tyto vztahy budou furt zlý a gádžové nás budou furt jen odsuzovat.

3. Jaký je podle Vás obvykle vztah Romů k majoritní společnosti?

No podle mě dost špatnej a řekl bych hlavně proto, že si většina Romů myslí, že každěj gádžo je rasista a nenávidí nás. Jsme pro ně něco jako odpad společnosti a tento názor vzniká většinou proto, že Romáci znají velmi málo gádžů. A pokud některý znají, většinou mají špatnou zkušenost, například se skiny a tak podobně. Většina Romů žije hodně izolovaně od bílejch a proto má dost cikánů předsudky z rasismu a odmítnutí.

4. Chtěl/a byste něco změnit na vztahu mezi Romy a majoritní společností?

Asi jo. Chtěl bych, aby si Romové uvědomili, kde žijou a že je nutný se aspoň částečně přizpůsobit systému. Je to i pro naše dobro a pro dobro tohoto vzájemného vztahu. Chtěl bych, aby Romové přestali využívat státní pomoc a začali pracovat, jako každěj normální člověk. Chci, aby moje děti chodily do normální školy s bílejma dětma a začlenily se mezi ně. A takovejch Romů musí být o dost více, aby se něco změnilo. Mrzí mě, že je jich tak málo. Na druhou stranu bych chtěl, aby nás Gádžové respektovali, aby respektovali naši kulturu a naše zvyky.

5. Co podle Vás nejvíce ovlivňuje postoj a vztah Romů k majoritní společnosti?

No tak jako toho je dost, co to ovlivňuje... Jako nejvíc podle mě asi ten přístup bílejch, jo, že když to vezmu už odmala, tak furt sem měl na talíři, jak vypadám, že sem cigán a to se táhne celej život, ať už je to ve škole, nebo pak v práci. Jako někdy se můžeš snažit, jak chceš, ale prostě furt máš tu barvu a furt k tobě tak přistupujou, někdy to je jako dost těžký bych řekl, nebo teda aspoň co já si tak pamatuju ze školy a tak. Podle mě by si ale i Romáci měli v něčem vzít z bílejch příklad, ne furt jenom čekat, kdo jim co dá. Někdy se zas třeba ani nedivím, že nás tak odsuzujou. To, že seš Rom a nevezmou tě do práce, to hnedka neznamená, že důvod je tvoje barva. Tuto zkušenost sem třeba já nikdy neměl, já sem si vždycky práci našel fakt v pohodě, bez problému.

6. V čem shledáváte pozitiva a v čem negativa vztahu mezi Romy a majoritní společností?

Pozitivní je podle mě to, že nám ta společnost otevírá dveře a možnosti, ale většina Romů to nevidí a nechce vidět. Negativní je podle mě rasismus a jemu podobný organizace, který nás každěj den ohrožujou. No a pak taky vzájemný předsudky z obou stran. Přijde mi škoda, že se vlastně nenašel člověk, kterej by dokázal nějak organizovat Romy a vést je taky k něčemu. Třeba v televizi, to mě tak števe, jo, když to vidím... Oni prostě nenapíšou občan ČR, ale napíšou Rom, a pak jako ta veřejná mínka hlavně střední vrstvy společnosti

je špatná. Média podle mě šíří hlavně špatný zprávy o Romech no a lidi se toho hnedka chytají.